

EDINOST

Uredništvo in upravnništvo: Trst (3), ulica S. Francesco d'Assisi 20. Telefon 11-57. Dopolni naj se pošilja izključno uredništvu, oglasi, reklamacije in denar pa upravnistvu. Rokopisi se ne vračajo. Neprilagojena pisma se ne sprejemajo. — Last, založba in tisk Tiskarna „Edinost“. Poduredništvo v Gorici: ulica Giosuè Carducci št. 7, I. n. — Telef. št. 327. Glavni in odgovorni urednik: prof. Filip Perle.

Samoizobrazba

Če pregledujemo zgodovino narodov, bomo opazili, da so ljudstva na splošno razdeljena v dva dela, v ljudstva brez izobrazbe in ljudstva s izobrazbo. Na eni strani sirova sila, na drugi strani moč duha. Simpatije, ki jih vzbujajo ta ljudstva v nas, niso enako razdeljene. Do ljudstev, ki jih je vodila v njihovem dejanju in nehanju samo brutalna sila, občutimo mržnjo, do kulturnih ljudstev občutimo ljubezen, ako tudi jo v neki meri pogostokrat niso zaslužili.

Ali ne vidimo iz tega, da mi brutalna sila, ki daje človeku vrednost, ampak moč njegovega duha?

Če so kulturna ljudstva podlegla divjim narodom, tega ni bila kriva njihova kultura, ampak njihova pomehkušnost, ker so svoje telo vdinjali v službo nagonov, in opazamo, da so podjarmljeni kulturni narodi vendarle zmagovali nad divjimi, ker so ti sprejeli od njih jezik in vse kulturne dobrine. Če jih niso premagali z orožjem v boju, so jih premagali z močjo duha v mirnih dneh.

Bolj ko se v prebiranju zgodovine bližamo današnjim dnem, bolj jasno vidimo, da stopa sirova telesna sila v ozadje, njeno mesto pa zavzema moč duha, sila izobrazbe, ki pronicava posameznike, v cela ljudstva in se širi čez kontinente. Danes se boji med narodi ne vrše toliko z orožjem, kolikor z „uma svitlim mečem“; v tem se kosata Evropa in Amerika, vzhod in zapad, sever in jug. Ta, ki podleže duševno, bo podlegel tudi z orožjem.

To pa danes ne velja samo za narode, to velja v večji meri za posameznike. Ne ukazujejo samo krepke roke, ki so le polovica človeka, treba je tudi bistriga duha, da te roke vodijo, treba je izobrazbe, da človek zna ekonomsko izrabiti svoje sile. Človek brez izobrazbe je danes kakor plavaj brez rok. V morju borbe za življenje, ki ga obdaja, ne more ne živeti ne umreti.

Le vprašajte delavca, ki je pogledal po svetu kamorkoli, kaj vam poret? »Ko bi bil kaj znal, koliko bolj bi se mi bilo godilo.« Ne gre za veliko učenost, gre za tisto višino izobrazbe, ki je danes med kulturnimi narodi navadna in jo čas nujno zahteva.

Mnogokrat se ponašamo, da smo izobraženo in kulturno ljudstvo. Tega ni mogoče oporekati. Vprašam pa vas, odkod je ljudstvo prejelo višino izobrazbe, ki jo ima? Ali jo je prineslo s seboj na svet? Ali jo je dobilo v šoli?

S seboj na svet je prineslo radarijenost, v šoli je dobilo posamezne napotke za bodoče učenje. Sola nikoli ne izpopolni svojega dela, ampak ga samo začne, družina ga poglobi, življenje ga dopolni. Če bi človek znal samo to, kar prinese iz šole, bi bilo malo, zelo premalo. Saj pravijo, da se fant in dekle šele tedaj začnejo s pridom učiti pisanja, ko začne prva ljubezen in ju je sram pisati grda zaljubljena pisma. Pogosto ljudje s pridom napredujejo šele tedaj, ko naredijo prvi korak v svet, ko stopijo v delo in uvidijo, da jim vse, kar znajo, prinaša koristi.

Mislím, da je najboljša človekova doba, da napreduje v izobrazbi, med petnajstim in dvajsetim letom, ko zori iz mladosti v fantovska in dekleška leta. Ta leta samoizobrazbe, ako so s pridom uporabljena, so visoka šola za slednjega človeka. Seveda je treba imeti voljo; knjiga, časopis in vse drugo, kar nam je bilo na razpolago, so bila samo sredstva.

Poudaril sem že, da se radi ponašamo, da smo izobraženo in kulturno ljudstvo. Zgodi se pa lahko, da bomo kot tisti kmet, ki je izgubil posestvo, a se je do svoje smrti bahal z njim. Le pogledimo vase in preudarimo, ali imamo še pravico do tega bahaštva; in če imamo še to pravico, premostrimo, kakšni so izglezi za bodočnost, ali bomo imeli še to pravico ali ne. Ni moj namen, da bi danes izrekal prenegljene sodbe v tem oziru, moj namen je samo, da opozorim na to, da je treba orati, če hočemo imeti njivo izorano. Ni dovolj reči, da smo izobraženo ljudstvo, da znamo čitati knjige in časopise, razpravljati, peti, de-

batirati in misliti, zakaj dar izobrazbe ni trajen; izobrazba je samo za tistega, ki jo je pridobil. Če jo ima oče, je sin ne bo podedoval. Če jo ima starejši brat, mlajšemu lahko pomaga.

Samoizobrazba je njiva, ki nikoli ni izorana. In če niso roke neprestano na ročicah pluga, bo postala njiva znova ledina, zarastla z robidjem in posuta s kamenjem. Samoizobrazba pa je treba kakor vsakdanjega kruha. Ni treba tožiti, da se je ena ročica pri plugu zlomila, orji vseeno. Če ti je žival pred plugom poginila, vprezi sebe, zakaj brazde moraš rezati.

Imeli smo družine v hribih, da ni dolgo od tega, ki niso poznale abecednika. In vendar so znali vsi člani družine brati. Kako so se naučili in od koga? Od matere, iz katekizma. Pa bi vi morda mislili, da se brez abecednika ni mogoče naučiti črk. Evo, primere, kako si človek lahko pomaga.

Za bodoči rod treba skrbeti in za njegovo izobrazbo, ker bo sicer brez potrebne izobrazbe užival grenek kruh. Če znajo očetje in matere živo in pisano besedo, jo morajo znati tudi otroci. Samoizobrazba lahko postane veriga, ki bo šla iz roda v rod kot dragocena dedščina. Padati ne sme, da ne bo obtežilo naših duš, le napredovati mora, po izreku: Kdor ne napreduje, nazaduje.

F. B.

Vojvoda delle Puglie se bo poročil pričetkom novembra

RIM, 14. (Izv.) Nj. ekscelencija načelnik vlade sporoča: Njegovo Veličanstvo kralj je z veseljem privolil v zaročje Njegove kraljeve Visokosti princa Amedeja di Savoia-Aosta, vojvode delle Puglie z Njeno Visokostjo francosko princezino Ano.

Kakor poročajo pariški listi, se bo vršila poroka visokega para v Neaplju dne 5. novembra.

Bivši poslanec Filip Turati obsojen na 10 mesecev zapora

SAVONA, 14. (Izv.) Danes ob 9.45 zvečer je bila po štirinurnem posvetovanju sodnega dvora priložena razsodba v procesu proti v Francijo ubeglemu bivšemu socialističnemu poslancu Filipu Turati in tovarišem. Prvotna obtožba je bila spremenjena v toliko, da je Turati kršil člen drugega zakona o javni varnosti z dne 6. novembra 1926.

Obsojeni so bili Filip Turati, Aleksander Bertini, Ahilej Bonaccini, Karel Rosselli, Ferruccio Parré in Lovrenc De Bove na 10 mesecev ječe, Italo Oxilia na eno leto, en mesec in 20 dni ječe ter 300 lir globe. Oproščeni so bili: Hektor Albini in Fran Spirito, ker nista bila kriva, Jakob Oxilia in Emilij Aurelio pa, ker se jim krivda ni mogla dokazati.

Železniška nesreča pri Bologni

BOLOGNA, 14. (Izv.) Danes ob 0.20 ponoči je skotil direktni vlak št. 32 na progi Rim-Milan, ko se je blizu postaji Marzabotto pri Bologni iz tira. Stirje potniki so bili ranjeni, med njimi trije lahko in eden težko. Železniški promet je ostal prekinjen do 7.45 zjutraj. Potniki vlaka št. 32 so prestopili na pomožni vlak, ki jim je bil odposlan nasproti iz Bologne. Ostali vlaki na progi Bologna-Rim so bili ustavljeni. Promet med obema mestoma se je vršil po progi Rim-Faenza-Bologna.

Na lice mesta so prispeli višji uradniki železniškega ravnanstva v Bologni, da ugotovijo vzroke in odgovornost za nesrečo.

Konzul milice Muty in fašistični tajnik v Ravenni ranjena

RIM, 14. V svoji izredni izdaji prinaša rimski list „Tevere“ sledeče podrobnosti o krvavem dogodku, ki se je pripetil včeraj v Ravenni:

»Ko se je skupina miliških častnikov in fašistov v Ravenni odpravljala na izlet v Trst, Pulo in Reko, je neki neznanec izvelkel težek samokres ter sprožil zaporedoma več strelcov. Konzul Hektor Muty, poveljnik 80. legije dobrovoljne milice je padel, zadet od strelcev v desno roko in v trebuh. Drugi strelci so zadeli njegovega tovariša Renza Morigija, političnega tajnika ravenske fašistiške organizacije, ki je v zakoniti samobrambi

streljal proti napadalcu, ki ni nehal streljati. Neznanelec je bil ubit.

Policija je takoj uvedla preiskavo ter dognala, da je napadalcu ime Leopold Missiroli, da je 40 let star in rodom iz Francije. V njegovih žepih so našli med drugim svetilno s podobama Andreja Coste in Matteotija.

Stanje konzula Mutyja je nevarno. Vtis, ki ga je izževal v mestu atentat, je bil globok, posebno ker sta bila oba ranjena zelo znani in priljubljeni ter spoštovani osebi. Temu ni sledil noben drug incident.

Dve brzjavici ministrskega predsednika

RIM, 14. Komaj je bil ministrski predsednik on. Mussolini obveščen o atentatu v Ravenni, je odposlal sledeči brzjavici:

»Konzul Muty, civilna bolnišnica, Ravenna. Prejmite moj brezkakozni pozdrav, moje goreče voščilo. Prelita kri Vas posvečujo v stvarni revolucije. Mussolini.

»Fašist Morigi, fašistiški politični tajnik, civilna bolnišnica, Ravenna. Pošiljam Vam moja voščila. Z žrtvovanjem bo ravenski fašizem postal čim bolj močan. Mussolini.

16 mladih komunistov pred posebnim tribunalom

RIM, 14. (Izv.) Davi je pričel po enomesečnem odmoru spet zasediti posebni tribunal za zaščito države. Na zaočnjeni klopi je sedelo 16 komunistov iz Brindisija, San Vito dei Normani, Monopoli in Ceglie-Messapica. Edino eden izmed obtožencev je star 37 let, vsi ostali pa so mladeniči v starosti od 16 do 27 let, med njimi so celo taki, da bi se na prvi pogled zdelo, da so še dečki. Obtoženci so se tokom prošlega leta zbirali v raznih okrajih mesta Brindisija in po njegovi okoliščini ter so se posvetovali o komunistični organizaciji, o prevratni propagandi, o zbiranju fondov, o ustanovitvi rdeče straže in o nabiranju novih privrženec. Policija je kaj kmalu prišla na sled temu delovanju in 3. novembra l. 1926 so bili ti prevratni elementi aretirani. Pri osebnih preiskavi aretirancev so bile najdene komunistične izkaznice, slike raznih komunističnih in socialističnih voditeljev ter nabiralne pole za neko komunistično glasilo.

Sodnemu dvoru predseduje gen. Freri, toži namestnik vojaškega državnega pravdnika Ciardi, obtožence pa branita odvetnika Barbaresi in Manacero.

Po volitvah v Jugoslaviji

BEOGRAD, 14. (Izv.) Volilna nervoznost se je večinoma že pogleda in politično življenje v Beogradu se vrača polagoma v normalni tok. Vsi politični krogi z napatostjo pričakujejo prihodnjih dni. S povratkom zunanjega ministra dr. Marinkovića iz Zeneve je stopilo vprašanje bodoče vlade v ospredje. Demokraci so bili doslej zelo rezervirani in so očitno čakali le na povratek zunanjega ministra, da bi v njegovi navzočnosti sklepali o svoji nadaljnji taktiki. Davidovičevei in pašičevci so danes ves dan imeli konference v svojih klubih. Tudi vladni radikali so imeli skoro ves dan svoje sestance, na katerih so razpravljali o političnem položaju.

Ob 11. uri je pozval načelnik vlade Vukičević v ministrsko predsedništvo vse radikalne ministre in je imel z njimi nad dve uri trajajočo konferenco. Po konferenci so bili vsi udeleženci zelo rezervirani in so odklanjali novinarjem vsako izjavo.

Tekom popoldneva je posetil dr. Marinkovića ministrskega predsednika Vukičevića in imel z njim dolg razgovor. Nato se je sestel z Ljubo Davidovičem, ki ga je informiral o svojem razgovoru z načelnikom vlade. Takoj nato se je gospod Davidović sestel s Pribevičevićem in Trumbićem. V političnih krogih so ti sestanki vzbudili veliko pozornost in komentiranje.

WHEELING (Zapadna Virginija), 14. (Izv.) Letalka gospodična Ruth Elder se je odpravila v New-York, odkoder namerala nastopiti prihodnjo nedeljo polet iz New-Yorka v Pariz.

Bolgarski kralj Boris v Angliji

LONDON, 14. Angleški tisk posveča veliko pažnjo bivanju bolgarskega kralja Borisa v Angliji. Kralj Boris je gost lady Muir v krasnem dvorcu Blair Drummond v škotski grofiji Perth. Lady Muir je hči Stančova, enega najbolj znanih bivših bolgarskih poslanikov na angleškem dvoru. Stančov je imel ob svojem času velik ugled na Bolgarskem pa tudi v inozemstvu. Njegova hči gostiteljica bolgarskega kralja je bila prva bolgarska diplomatinja in je bila kot gospodična Stančova na konferencah v Zenevi svetovalka Stambulijskega, ki je ob svojem času zastopal Bolgarijo v Zenevi.

Kralj Boris je prispel v Anglijo inkognito pod imenom grof Ritsky in se namerava kasneje podati v Italijo. Njegovo bivanje pri gospe Muir stavijo listi v zvezo z njegovo ženitvijo, o kateri se je še pred kratkim govorilo, da je bila smoter njegovega potovanja. Takrat so listi namigovali, da bo postala bolgarska kraljica bržkone kakšna angleška princezinja, četudi bi ne bila kraljevskega rodu.

Med tem je posetil kralj Boris v spremstvu pobočnika Draganova angleškega kralja Jurija, ki se sedaj nahaja na letovišču v dvorcu Balmoral na Škotskem.

Svet Družbe narodov

razpravljalo o zasedbi začasnih sedežev

ZENEVA, 14. (Izv.) Danes se je sestel svet Družbe narodov in je razpravljalo o zasedbi izpraznjenih sedežev, ki so doslej pripadali Belgiji, Salvadoru in Česlovaški. Belgijska delegacija je stavila predlog, naj bi se spet izvolili prejšnji člani sveta na izpraznjena mesta. Začasne sedeže v svetu Družbe narodov kandidirajo Kanada, Kuba, Finska, Portugalska in Grčija.

Tudi zastopniki Male antante so razpravljali na svojem sestanku predvsem o volitvah v svet Družbe narodov.

Pred svojim odhodom iz Zeneve je imel jugoslovenski zunanji minister daljšo konferenco z grškim zunanjim ministrom Mihalakopulosom, ki je izrazil željo, naj bi se čimprej obnovila pogajanja za sklenitev novih solunskih konvencij, povdarjajoč pri tem, da gre le za modifikacije. Tozadevno je bil, kakor se zahtuje dosežen popoln sporazum.

ZENEVA, 14. (Izv.) Angleški zunanji minister je odgodil svoj odhod iz Zeneve do sobote.

Britanski imperij

in ženevski protokol

LONDON, 14. (Izv.) MacDonald zahteva v nekem svojem predlogu, da se skliče izredna imperialna konferenca, na kateri naj bi delegati britanskega imperija razpravljali o notranji ureditvi imperija v zvezi z obveznostmi, ki jih bo nalagal ženevski protokol, in o sprejemu fakultativne klavzule varnostnega sodišča.

MacDonald zastopa mnenje, da se imperialni odnosi lahko zelo lepo prilagodijo protokolu in fakultativni klavzuli. Če bi se eventualno morala izvršiti sprememba, se mora ta izvesti v sestavi imperija, ker ni mogoče zahtevati od svetovnega organizma, kakor je to Družba narodov, da zastane v svojem razvoju radi angleškega imperija.

Pripravljanje predskavne pomeniške preločene polotiv

WASHINGTON, 14. (Izv.) Kakor se zahtuje v dobro poučenih krogih, je predsednik Coolidge pričel proučevati predlog, po katerem naj bi državni podtajniki v ministrstvu vojne, mornarice in trgovine izvedli preiskavo o nedavnih ponesrečenih preločenih polotiv, da se zbere material, ki bi utegnil koristiti bodočim preločenim letalcem. Predsednik Coolidge je izrazil željo, naj bi preiskovalna komisija posvetila svojo pažnjo predvsem razvoju in večjim varnostnim pripravam novih preločenih polotiv.

Z orožjem preprečena stavka

LENINGRAD, 14. (Izv.) V električni centrali v Leningradu je bila proglašena stavka, ker niso bile izpolnjene zahteve delavcev glede osemurnega delavnika in angleške sobote. Proti stavkujočim delavcem so nastopile vojaške čete, da jih prisilijo k delu. Delavci in vojski so se spopadli, pri tem je bilo ubitih 15 delavcev, preko 50 pa jih je bilo ranjenih.

Politične beležke

Preslava desetletnice boljševiške revolucije in njeno politično ozadje

V teh dneh se vršijo v Rusiji velike priprave za proslavo desetletnice boljševiške revolucije, ki se bo vršila dne 7. novembra. Vodilni sovjetski krogi pripisujejo tej proslavi velik pomen tak politični kot agitacijski. Proslava bo imela trojno nalogo: 1. označiti revolucijo l. 1917 po svojem bistvu in značaju kot proletarsko revolucijo, 2. obrazložiti prehod od kapitalizma do socializma in 3. pripraviti do aktivnega sodelovanja čim širše mase ljudstva, posebno kmetstva, ki je sedaj napram oblastvom in komunističnim organizacijam docela pasivno.

Posebno velik pomen pripisujejo drugi točki tega programa: obrazložitvi prehoda od kapitalizma k socializmu. Vsakdo ve, da tega, kar so obljubljali pred desetimi leti, komunisti niso izpolnili. Takrat so vodilni komunistične stranke poskušali z vsemi sredstvi uveljaviti komunistične nazore in prepričanje. Ta poskus jim ni uspel, zato je bil Lenin primoran ustvariti nov program in objavil je „novo ekonomsko politiko“, stranka sama pa se je oddaljila od komunizma. Današnji voditelji sovjetske Rusije, Stalin in njegovi pristaši, pravijo, da doživlja Rusija prehodno dobo in da kapitalizma ni več, ker ga je zajela država. Posebno ta moment komunističnega razvoja se bo odražal na tej proslavi, ki bo morala v jasni luči pokazati današnji položaj na Ruskem. Ideološko pripravljanje prebivalstva za predstoječe slavnosti se je v Rusiji pričelo že sedaj. Listi prinašajo mnogo člankov o tem jubileju in njegovem pomenu. Na proslavo bo navezana tudi velika vojna kampanja, ki je danes v Rusiji toliko v modi. Velika agitacija za te slavnosti se je vršila 4. septembra o priliki mednarodnega omladinskega dneva, v drugi bodo priredili veliko agitacijo dne 10. oktobra na kongresu delavcev iz vse Rusije.

Spori v avstrijski socialno-demokratski stranki

V avstrijski socialno-demokratski stranki se že dolgo časa pripravajo desničarji, ki jim natečuje bivši kancelar dr. Renner, in levičarji, ki jih je dosedaj vodil dr. Bauer. Juljski dogodki so ta spor le še poosttrili in je javna tajnost, da radikalno krilo ni soglašalo z brezpogojno zaključitvijo splošne stavke in je imelo namen, se bolj poosttriti takratni konflikt med socialno-demokratsko stranko in vlado. Opozicija v stranki je izdala pred kakimi štirimi tedni proglas, v katerem je ostro protestirala proti linškemu programu in proti kakršnikoli novi orientaciji v prid levičarjem. Na delu ta proglas ni izževal velike pažnje, v mestnih socialno-demokratskih organizacijah pa je bil predmet živahnega razpravljanja.

Sedaj ob pričetku jesenskega zasedanja parlamenta, je izdalo vodstvo stranke proglas, ki naj bi pomiril obe struji in v katerem je obrazložilo svoj delovni program na jesenskem zasedanju. Večina avstrijskih listov je sodila, da je s tem zmagoval radikalno krilo nad pristaši dr. Rennerja. Medtem pa je res ravno nasprotno. Težiče tega proglasa je v izjavi, da se bo stranka borila samo z demokratskimi sredstvi, da se bo trudila dobiti večino v parlamentu. Spritno tega programa, je radikalna struja sprejela ta manifest z velikim zanimanjem. Levičarji ugotavljajo, da pomeni manifest negacijo programa, ki je bil sestavljen v Lincu in ki v gotovih prilikah dopušča tudi diktaturo, in sploh zavrnitev vsega takozvanega „avstro-

marksizma. »Abend«, ki je sedaj glasilo levice, pravi, da bodo na javnih zborovanjih kritizirali ta proglas in da bo levice zahtevala javno pojasnilo vodje stranke, kaj pravzaprav pomeni ta manifest.

Sklicanje avstrijskega parlamenta

Avstrijski parlament se bo sestel 16. septembra. Ze na prvih sejah bo razpravljalo o novem osnutku carinskega zakona. Socialni demokrati, ki so doslej glasovali proti novim carinskim tarifam, so sedaj pripravljali glasovati za nove industrijske carine, glede katerih so se industrialci in strokovne socialistične organizacije že sporazumele, napram novim poljedelskim carinam pa so še vedno obstrukcionistični. Kljub tej delni popustljivosti pa izgleda, da bo natopila opozicija z novimi obstrukcijami, na drugi strani pa bo hotela prisiliti vlado, da se podredi tudi poljedelski in gozdni delavci zakonu o socialnem zavarovanju.

Romunski politik Jorga

Znani romunski znanstvenik in voditelj narodne stranke Jorga odputuje pričetkom novembra v Združene ameriške države. Tu bo na poziv washingtonskega vseučilišča predaval o Romuniji, o balkanskih državah sploh ter o bivšem turškem sultanatu. Po tem svojem ciklusu predavanj bo Jorga posetil druga ameriška mesta, kjer bo imel istotako propagandna predavanja, posebno v romunskih kolonijah v Ameriki. Vodstvo stranke bo medtem poverjeno triumviratu.

Pred sklenitvijo rusko-romunskega varnostnega pakta?

Dnevnik »Politica« prinaša vest, da je dr. Lupu, sedanjí romunski prosvetni minister pričel neslužbena pogajanja s sovjetsko vlado o sklenitvi varnostnega pakta med Romunijo in Rusijo. Te neslužbene razgovore mu je olajševala okolnost, da je dr. Lupu imel še pred kratkim tesnejše vezi z voditelji francoskih levičarjev. O rezultatu teh razgovorov s sovjeti, ki se bodo še nadaljevali, se sedaj ne more nič golovega reči.

Drobne vesti

Lindberg o preločenih polotiv

Zrakoplovec Lindberg, ki namerava v kratkem napraviti polet preko ameriških Združenih držav, je govoril o preločenih polotiv sledeče: Treba je še velikih izpopolnitev, da se bo značilni promet vršil v redu in z vsjo sigurnostjo, toda do tedaj bo preteklo še veliko let in bo padlo še veliko žrtev. Pristavil je tudi, da v dosegu tega cilja in pa v interesu napredka znanosti taki poizkusi poleti ne smejo biti prepovedani, pač pa naj se vrše, toda z večjo previdnostjo in poglobitvijo izvežbanosti zrakoplovecv in tehničnih oprem in z nekim gotovim ciljem.

Pet dni na gorski steni

Pred nekaj dnevi so nemški hribolazci, ki so zapuščali Walderalpe na Tirolskem zasilili nad seboj klicanje na pomoč. Klic je prihajal od neke smeri, ki jo niso mogli dobro ugotoviti. Iz Innsbrucka so takoj poslali rešilno posadko, ki pa je več dni iskala zaman sled. Šele zadnja sobota zvečer so zaznali na južni steni Bettelwurfa dvainvajsetletnega Franca Kutschera z Dunaja, ki je kljub temu, da ni bil več goram, zlezal sam na neko steno, iz katere ni mogel več nazaj ne naprej. Posadka ga je rešila. Sicer ni bil nič poškodovan, le po rokah je bil poprašan. Toda stena, ki ga je doživel na steni, na kateri je prebil pet dni, si bo dobro zapomnil.

Naročanje in širite „EDINOST“

DNEVNE VESTI

„Istarska Rijet“ posvarjena

Odgovornemu ravnatelju „Istarske Rijet“ g. Ivanu Stariju je prefektura oblast poslala naslednji ukrep: Štev. 082-8125.

Prefekt tržaške pokrajine

Videvši, da je bil odgovorni urednik tednika „Istarska Rijet“ g. Ivan Starij posvarjen z ukrepom z dne 17. julija 1926, iz razloga, da je bil list do tedaj šestnajstkrat zaplenjen, ker je večkrat objavil neresnične vesti in tendenciozne komentarje in ker je zasledoval smernice, ki se niso strinjale s principom nacionalne discipline, katerega mora pred vsem javni tisk spoštovati; upoštevajoč, da je omenjeni list, kateri izhaja v Trstu in čigar odgovorni direktor je imenovan g. Ivan Starij, kljub posvaritvi dal na novo in večkrat povod za zaplenbe, ki so se faktično izvršile s prefektovimi ukrepi od:

21. julija 1926., št. 082-6620; 23. septembra 1926., št. 082-7660; 5. novembra 1926., št. 082-8413; 13. januarja 1927., št. 082-3192; 5. maja 1927., št. 082-5957; 23. junija 1927., št. 082-6942; 30. junija 1927., št. 082-7050; 21. julija 1927., št. 082-7393; 1. septembra 1927., št. 082-8032 radi objave neresničnih in tendencioznih vesti, ki bi lahko motile mednarodne odnose, radi tendencioznih navedb in sodb o mednarodnem položaju, sposobnih da izkazuje vznemirjenost med ljudstvom, radi tendencioznih namigavanj na davke in pristojbine in objektivno preteklost, radi pretirano pesimističnih in alarmantnih vesti in sodb o gospodarskem položaju dežele in radi ponovnega objavljanja vesti, ki so sposobne, da razdražijo duhove ob nevarnosti za javni red;

upoštevajoč nadalje, da list, v splošnem, tudi z objavljanjem drugih člankov in dopisov kaže zadržanje, ki je nasprotno redu in nacionalnim interesom in je torej takšno, da razburja duhove ob nevarnosti za javni red; po zaslišanju mnenja komisije, o kateri govori čl. 2. kr. zakona z dne 15. julija 1923., št. 3288 (izpremenjenega v zakon 31. decembra 1925., št. 2309);

posvari

v zmislu in z učinki členov 2. in 3. kr. zakona z dne 15. julija 1923., št. 3288 (spremenjenega v zakon 31. decembra 1925., št. 2309), odgovornega direktorja tednika „Istarska Rijet“ v osebi g. Ivana Starija.

V Trstu, 10. septembra 1927.

Za prefekta: Zamconato m. p.

«GORIŠKA STRAŽA» ZAPLENJENA

Včerajšnja številka «Goriške Straže» je bila zaplenjena.

Vpisovanje na zasebni šoli pri Sv. Jakobu

Na zasebni šoli pri Sv. Jakobu se vrši vpisovanje vsak dan v predpoldanskih urah. Otvoritev šolske masa se bo vršila v svetovojakovski cerkvi v soboto, 17. t. m., ob 8. uri zjutraj. — Sol. vodja.

Obvezno cepjenje otrok proti kozam

Tržaški potoštat je na podlagi obstoječih zakonskih predpisov odredil naslednje:

Otroci, rojeni v prvem polletju 1927 (od 1. januarja do 30. junija) in oni, ki so bili rojeni v letih 1924, 1925 in 1926 in ki iz upravičenih razlogov niso bili še cepljeni, so podvrženi obveznemu cepjenju proti kozam, ki se bo vršilo jeseni t. l. in sicer brezplačno.

Cepjenje se bo vršilo od septembra do 31. oktobra t. l. za mesto in bližnje predmestje ob delavnikih od 15. do 16. ure na občinskem zdravstvenem uradu (Oddelek za cepjenje) v ul. SS. Martiri št. 1-A; za okolico pa na območju, ki ga določa zdravniški svet, ki ga vodi zdravnik, ki ob običajnih dnevih in urah v svojih ambulatorijih.

Starši bodo dobili posebno obvestilo, v katerem bo naveden dan, kjer je bil določen za cepjenje njihovih otrok. Oni, ki bi iz kateregakoli razloga ne dobili takega poziva, bodo morali kljub temu pripeljati svoje otroke v svrhu cepjenja, in sicer v dobi od 15. do 31. oktobra 1927.

Vsi cepljeni otroci se bodo morali takoj 7. do 10. dni predstaviti zdravniku, ki je izvršil cepjenje, da jih pregleda in po potrebi ponovno cepi. Otroci naj bodo čisti in periti tudi.

Kdor se ne bo ravnal po predpisih, bo kaznovan v zmislu zakona.

RAZPUŠČENA DRUŠTVA

Goriška prefektura oblast je razpustila Bralno in pevsko društvo «Jasna Poljana» na Policah pri Cerknem in Bralno društvo na

St. Viški gori, ki je bilo ustanovljeno l. 1886. Obe društvi sta bili razpuščeni z motivacijo, da njuno delovanje ni bilo v skladu z nacionalnim redom.

Iz istih razlogov so bila takom tedna razpuščena še katoliška prosvetna društva v sledečih krajih: v Solkanu, na Iderskem, Ravnah pri Cerknem, na Sovodnjem, v Gaberju pri Mirnu, v Livku, na Sv. Luciji, v Fojani in na Dobravi.

Prvi tržaški prefekt na obisku v našem mestu.

V Trstu se mudi te dni gr. uff. Crispo-Moncada, prvi tržaški prefekt. Prišel je semkaj iz kraja Castello di Spessa, kjer je bil nekaj tednov gost senatorja grofa Salvator Segre-Sortoria.

Zveza avstrijskih bitij

Novi odbor Zveze avstrijskih bitij (občin, dobrodelnih in agrarnih ustanov, zdravilišč in letovišč) je imel predvčerajšnjim svojo prvo sejo in je razpravljal o javnih delih, ki bi se morala izvršiti v posameznih občinah, o obnovitvi in vojni porušeni občinski hiši, cerkvi, o dobavitvi zvonov, o naplavi elektrike na kraški planoti itd.

Nabrežinsko podjetje odklikovano v Argentini.

Od 1. do 20. julija t. l. se je vršil v Buenos Airesu III. Panamerikanski kongres arhitektov in istočasno je bila odprta strokovna razstava.

Med razstavljalci je bil tudi naš rojak g. Albert Villier iz Gorice, ki zastopa tamkaj znano kamnoseško podjetje Ivan Caharija & Co., iz Nabrežine. Kakor doznajamo iz lista «La Nación» od 11. avgusta t. l., je bil g. Villier, ki je razstavil izdelke imenovanega podjetja, odklikovan s častno diplomom in srebrno svetiljo. Castitamo.

TRŽAŠKI BLAGOVNI TRG

17. IX. 1927.

Trg kaže zadnje dni precej močno tendenco padanja. Počasi izginja s trga tisto življenje, ki mu ga pribavlja jesenska sezona. Dočim je lansko leto v tem času trg bil na zavidni višini, vsaj kar se tiče nekaterih pridelkov, letos popušča v vsem. Morda je to stanje prehodno, traja pa že več dni. Tudi kupčije niso več tiste, kot zadnje dni — razen prometa s krompirjem in tu pa tam s češnjami. Na vsak način pa zalogo trga odgovarja povpraševanju.

Cene so bile danes sledeče:

Zelenjava: česen 150 L za stot; rdeča pesa za kuhno 70-160, navadna pesa 90-200, korenje 120-160, navadno zelje 80-140, vrzote 170, vodne dinje 100-240, fižol 50-60, fižol v stročju 100-240, fižol v stročju za luščenje, lisast in svetlorumen 180-220, ločike 120-250, paprika zelenordeča za kuhno 70-250, krompir 55-70, veliki zeleni poper za kuhno 100-120, specijalni pozni grah 320, paradižniki 60-140, radič 70-420, šelen 160-260, špinacea 120-300, hruške za kuhno 80-240.

Sadje: česnje 60-130, fige 60-120, limone 30-45 lir za zaboj, melagane 50-130, jabolka 40-140, hruške 60-250, breskve 40-550, grozdje 60-320.

Cene brutto per netto. V razprodaji na drobno so cene so cene za 20 odstotkov višje.

Iz tržaškega življenja

Dva samomorilna poskusa.

21-letni Duilio Rota, stanujoč v ulici Canova št. 13, se očividno nikakor ne more sprijazniti z življenjem. Pred par dnevi se je, kakor smo že poročali, porezal s samomorilnim namenom z brivno britvijo po obeh zaplestih, a ni dosegel svojega žalostnega namena, ker so ljudje pravočasno poklicali na pomoč zdravnika. Včeraj predpoldne je bil mladenič odpuščen iz mestne bolnišnice, a sinoči se je moral zopet vrniti tja. Okoli 20. ure se je namreč v ulici Cavana zopet porezal z brivno britvijo po levem zapletu. Zdravnik rešilne postaje, ki je bil poklican na lice mesta, je dognal, da rana ni nevarna, a kljub temu ga je dal po prvi pomoči prepeljati v bolnišnico, kjer se bo moral zdraviti kakih 10 dni. Zdi se, da je Rota udan ko kainu, ki je tudi menda glavni vzrok njegovi mržnji do življenja.

Radi nesrečne ljubezni je sinoči hotela umreti 16-letna Bruna Grego, stanujoča v ul. Capitelli št. 24. S tem namenom je okoli 21. ure izpila v svojem stanovanju nekoliko jodove tinkture. Njeno ječanje je kmalu privabilo domače, ki so poklicali na pomoč zdravnika rešilne postaje. Ta je nezreli samomorilni kandidatinji izpral želodec in jo s tem rešil vsake nevarnosti. Na željo domačih je bila deklica prepuščena njihovi negi.

Posledice nepravilnega skoka s tramvaja.

Kljub številnim nesrečam, ki se dogajajo radi nepravilnega skakanja s tramvaja v teku ali obratno, je še vedno mnogo ne-

vidnežev, ki na ta način brez potrebe izpostavljajo nevarnosti svoje zdravje in včasih celo življenje. Med te nepravilneže spada menda tudi 69-letni Josip Bužaj, stanujoč pri svetovojakem cerkovniku. Sinoči okoli 19. ure se je vozil s tramvajem progo št. 2. Ko je tramvaj privozil do svetovojakove cerkve in je bil še v teku, je Bužaj hotel izstopiti; toda pri tem je padel tako nesrečno, da je pristal z levo nogo pod tramvaj, ki mu jo je zlomil na kompliciran način pod kolenom. Dočim so navzoči takoj priskočili k nesrečnemu staremu in mu skušali na kak način pomagati, je nekdo telefoniral po zdravniško rešilno postajo. Prišedši na lice mesta, je ta Bužaj za silo obvezal, nato ga je dal prepeljati v mestno bolnišnico, kjer se bo moral siraoma zdraviti najmanj dva meseca.

Avto ga je podrl.

Ko je 35-letni kamnosek Ludvik Kralj, stanujoč v Trebach, včeraj predpoldne šel po trgu Vittorio Veneto, je nenadoma privozil iz vogala avtomobil, kateremu se ni utegnil umakniti. Sofer, 22-letni Marcel Zinich, stanujoč v ulici Edmondo de Amicis št. 3, je sicer maglo zavil v stran, a kljub temu je avto dregnil Kralja in ga podrl. Pri tem si je moč izpahniti desno nogo v gležnju in najbrž si je tudi poškodoval kost. Sofer je pre-

peljal ponesrečenca v mestno bolnišnico, kjer je dobil prvo pomoč; nato ga je prepeljal na njegov dom. Kraj bo ozdravil v 14 dneh.

Tržaško sodišče

Kar je težko ranil tovariša

Včeraj se je moral pred tržaškim kazenskim senatom zagovarjati Donato Coervia, star 23 let, iz Trsta, obtožen, da je v pretepu ranil tovariša kovača Ivana Fajdiga.

Dogodek se je odigral v ulici del Vento. Coervia mu je z vbodcem z nožem poškodoval ledvice, pljuča, jetra in želodec. Prepeljani je bil v bolnišnico v zelo nevarnem stanju in se boril s smrtjo celih dvajset dni.

Fajdige ni na obravnavi, naha-

ja se še vedno v bolnišnici.

Obtoženec pravi, da se je le branil. Fajdiga je sunil proti njemu z nožem, a ga ni zadel.

Odv. Poillucci, obtoženec branitelj, zahteva prenos obravnave, ki ni na njegovo oškodovane stranke. Vrh tega predlaga še več priči, ki naj dokažejo resničnost obtoženčevih trditve. Poskusi tudi izposlovati Coervija začasno svobodno.

Sodišče je preneslo obravnavo, ni pa ustreglo želji odvetnika po začasni svobodi, ker bi ta ne bila v skladu z zakonom.

Vesti z Goriškega

Goriške mestne vesti

Izlet poljedelcev iz Goriškega na sadjarsko razstavo v Massalombardo.

Gosp. dr. Peter Vallig, vodja sadjarskega in vinorejskega oddelka pri kmetijskem uradu v Gorici, nam je blagohotno podal nekoliko podatkov o izletu, ki se ga 8. septembra t. l. napravili goriški poljedelci v središče rimske pokrajine v Massalombardo, kjer se s posebno vno goji sadjereja. Tega izleta se je udeležilo veliko izletnikov, zlasti iz Brd in Vipavskega. Vodstvo ekskurzije je bilo v rokah goriškega dr. Vallig-a. Izleta se je udeležil poleg tega še cav. uff. Benardelli, predsednik kmetijskega urada, in dr. D. Tonizov, pokrajinski ravnatelj ter okrog 40 oseb iz Goriškega.

Izletniki so odšli iz Gorice pret. četrtek s posebnim vozom, ki jih je pripeljal prav do Ferrare, kjer so prenočili. Medpotoma se jim je pridružil v Mestrah še 18 izletnikov iz Vidma in 25 iz Trevisa. Tako jih je bilo vseh skupaj 86. V Massalombardo so dospeli v petek in so zjutraj z velikim zanimanjem obiskali II. sadjarsko razstavo.

Popoldne so si ogledali sadovnjake, ležeče v ravnini. Zadovoljstvo se je čutilo iz vseh obrazov izletnikov, posebno so jih kar presenetili ogromni sadjarski nasadi na posestvu Cascinetta, ki je last kom. Borgninja, ter posestvo Celletta, ki ga poseduje comm. Bonvicini. Obiskali in ogledali so si tudi velikanska poslopja in naprave za zbiranje in odpošiljanje sadja, posebno so napravila lep vtis ona, ki so last kom. Borgninja, opremljene z najmodernejšimi tehničnimi opremami. Te naprave so stale do sedaj že 4 milijone lir, pa še vedno niso končane. Zbirališče in ogromne shrambe ter poslopja g. Bonvincija so še bolj popolne. Tu imajo prave tvornice za nalaganje sadja in za posvečevanje. Prostori ne služijo samo za to, da ohranjajo sadje sveže, vanje se privaja celo vozovi, napolnjeni s sadjem, kjer se sadje ohladi in se potem naravnost pošilja na najdaljšanje trge Anglije in Skandinavije. — V tvornicah Bonvincija so si izletniki ogledali dva zanimiva stroja za zbiranje sadja, izmed katerih je eden v obratu.

Drugi dan so izletniki pregledali nasade, ležeče po gričevju. Čes si z zanimanjem ogledali že prvi dan moderno opremljene sadovnjake na ravnini, so s tem večjim veseljem in s tem večjo pazljivostjo ter zanimanjem opazovali izvrstne sadne nasade po nizkem gričevju Imole, ki je tako podobno onem v Brdih in po Vipavski dolini. Saj so bili obiskovalci po večini Brjici in Vipavci. Zasluga za povzročeno sadjarskega v teh gričevnatih krajih gre ravnatelju srednje kmetijske šole v Imoli cav. uff. Alojzu Vivarelliju. Z njim so si ogledali lepa posestva grofov Pasolini, ležeča na Montecicco di Imola, kjer jih je lastnik posestva tudi prijateljsko pogostil. Veliko se je med opazovanjem govorilo in debatiralo, veliko koristnega se je videlo in slišalo o umnem sadjarstvu na zemlji, ki je tako podobna našim Brdom. Obiskovalci so bili splošno zadovoljni. Popoldne so obiskovali še kraj Ponticello di Imola, kjer umno zboljujejo do sedaj slabo zemljo in so imeli tako priliko videti, kako se vršijo podobna dela in koliko koristi prinašajo.

Ko so se vračali, so nosili s seboj zlato misel, da bi z umnim gospodarstvom in z radikalnim sadjarstvom povzročili dohodke naše pokrajine in s tem koristili skupnosti in posameznikom.

Goriški oddelek na sadjarski razstavi

Sadjarska razstava v Massalombardo, ki so jo obiskali v takem številu naši poljedelci, je sedaj II. taka razstava v Italiji. Prva se je vršila pred tremi leti v Trentu. Letošnja razstava je pokazala lep napredek sadjarstva v Italiji v teh zadnjih letih.

Letos so razstavile v Massalombardo severna, srednja in južna Italija. Najlepši je bil oddelek iz Trenta, lep je bil tudi iz Ravene. Tudi Gorica se je hotela letos izkazati. Iz dosegla je svoj namen. Kljub letošnji slabi letini, kljub toči, ki je uničila toliko sadja v Brdih, je ta namen dosegla. K temu so pripomogli veliko kmetijski urad, trgovska zbornica in posamezne izvozne družbe z Goriškega. Dobila je zato tudi dve svetlini, eno od ministrstva za narodno gospodarstvo, eno od oddelka razstave. Na goriškem oddelku je bilo razstavljenih tudi veliko pokrajinskih slik iz Vipavske doline Brd, ki kažejo vinograde in sadovnjake. Razstavljene so bile različne statistične tabele, ki kažejo intenzivno gojenje sadjereja v naši pokrajini. Iz njih je doznata, da izvozimo sadja za 15 do 20 milijonov lir. Razstavile so svoje izdelke družbe Zane, Maselli, ki so bile odklikovane. Razstavila je tudi trdka Školaris iz Vipolzev in bila odklikovana s srebrno medaljo.

Železnikarska razstava

V nedeljo je bila svečano zaključena železnikarska razstava, ki jo je bil otvoril na slovesen način, kot smo že poročali, vojvoda Aostski.

Pouk na ljudskih šolah.

16. t. m. se prične redni pouk na vseh ljudskih šolah. Prva dva dneva se bosta uporabila za vpisovanje učencev.

Še o obrtni šoli

Kot smo včeraj javili, so se pričela vpisovanja v goriško obrtno šolo za mizarje, mehanike in za ženske. Danes prinašamo natančnejše podatke: V oddelku za mehanike in mizarje se sprejemajo vsi tisti, ki so izvršili dopolnilno šolo in praviloma končali vajeništvo. Stanovska ženska šola pa pripravila deklice za ženske stanovalke (čipkarice in šivilje), obnem pa tudi za dobro gospodinstvo. Za vpis v obrtno šolo brez sprejemnih izpizov je potrebno, da je učenec dovršil 13. leto svoje starosti in ima spravičalo o dovršeni dopolnilni šoli ter o končanem vajeništvu. Učenci, ki morajo poglagati letos ponavljalne izpite, se morajo zgledati na šoli 24. t. m., kjer bodo zaznali za vzpored izpizov, ki se prične 27. t. m.

Industrijsalcem

Zveza industrijalcev Italije opominja, da naj vsi industrijalci, ki bi morali do 5. septembra tega leta plačati prispevke, o katerih govori zakon (L. 0333 za vsakih 100 lir plačev, bodisi od strani gospodarstva kot na račun delavcev) za dobo julija in avgusta, store to takoj, da se izognejo večjim stroškom in prisilnemu iztirjevanju.

Zopet nesreča stare vrste.

Mladi, 14-letni deček Bernard Hmar je gnal živino na pašo. Pašnik se je nahajal na bivšem bojnem polju. Deček se je v neprevidnosti spodknil ob ročno bombico, ki je eksplodirala in ga po vsem telesu precej močno ranila. Na levi roki mu je razmesarilo dva prsta. Moral se je zateči v bolnišnico.

Nezgoda in nesreče

Zeleni križ je moral prepeljati v goriško mestno bolnišnico iz Prvace 23-letno Francisko Sulic, ki je, prenašajoč neke hlode, padla in si zlomila na desni roki sredinec ter se še po drugih delih telesa poškodovala.

Istotako je prepeljal Zeleni križ iz Renč v goriško bolnico 16-letnega mladeniča Viktorja Trojerja, ki se je močno poškodoval po glavi. Prilletek mu je na čelo kamen.

Toča v Brdih

Ze zadnji smo poročali, da je letos toča že obiskala Brda in po nekaterih krajih pobrala več kot tri četrtine vsega pridelka. Na primer v Njivicah. Tam je posestniku Grannarju, ki so mu spomladl kazali vinogradi, da bo imel okoli 50 hektolitrov vina, takratna toča pobrala skoro vse. Ostalo mu bi kvečjemu še 10 hl. V nedeljo zvečer, okrog 21. ure, pa je vnovič pričela padati toča pomešana z dežjem. Uničujoči pas toče je zasegal Oslavje, del Števerjana, Podsbotin, Njivice in Kojsko ter segel do St. Maura. Po nekaterih krajih, kjer je zadnjič toča pustila še precej pridelka, je sedaj pobrala več kot polovico. Najhuje je točila v Podsobotinu in na Oslavju. V Oslavju je že lansko leto pobila popolnoma vse in tako tudi letos polovico pridelka. Tem bolj je katastrofalna ta nova toča, ker je prišla neposredno pred trgatvijo in takorekoč pobrala vino naravnost iz sodov. Ljudje bodo morali svoj pridelok, ki jim je še ostal, potrgati, kljub temu da še ni grozdje popolnoma zrelo.

SV. LUCIJA

Po povodnji.

13. t. m.

Ko sta Idrija in Bača včeraj popoldne že precej padli, je začela Soča naraščati in je narasla do precejšnje višine. Kljub temu pa ni napravila bogve kako velike škode. Največ trpi v bližini reke stoječe polje, ki ga je voda preplavila z gručem in razno drugo ropotijo.

Največ škode je napravila Bača. Cesto med Bačo in Klančavami je na več mestih odnesla, da je prehod mogoč samo pešcem. Na dveh krajih pa je tako zasula, da niti ljudje ne morejo čez. In sicer na enem mestu z gručem, na drugem mestu pa jo je kakih 10 m dolgo in 1 m na visoko preplavila s kamenjem in zemljo, ki jo je hudournik prinesel s hriba navzdol, kjer se je utrgala velika plast zemlje in zdrčala v majhen potok. Voda je odnesla tudi več zaslinih mostičev in brvi. Največjo škodo pa je napravila pri lesu, ki ga je odnesla približno 200 m³, in sicer je bil les last večih gospodarjev. Samo do Sv. Lucije so ljudje nalovili kake tri vagone drvi. Dalje je Bača poplavlila tudi par njiv in travnikov.

Reka Idrija pa ni napravila take škode; več ali manj je seveda tudi Idrijska dolina poškodovana. Največja škoda, ki jo je Idrija napravila, je menda ta, da je odnesla most na Zelinu.

VOLARJE

Ukradena konja.

Ob srednjem teku reke Soče so že pred vojno in sedaj tudi po vojni gojili izbrano domačo težjo konjsko pasmo. Imajo te vasi celo posebno konjsko planino pod Krnom, edino v deželi, kamor privedejo svoje konje poleti tudi konjeveji iz drugih oddaljenih krajev.

Ko vidijo lepe, močne pare konj pred škrapajočimi vozovi, ni čudja, da obstane nad njimi oko tudec, posebno pa oni, ki imajo svoje posebne pojme o tem, kaj je moie in kaj je tvoje. Zato so po teh vaseh kaj pogoste tatvine konj. Izginejo konji na pašo, po noči iz hleva, na cesti, iz vprege. Največkrat imajo cigani svoje prste vmes. So pa tudi konjski tatovi iz bližnje meje, kamor lahko pobegnejo nezakonjani, ali pa iz bližnje velikih sejmish bližnje Furlanije, kamor tatovi po par tednih peljejo konje na sejem pomešane med drugo živino. Navadno jih tudi pobarvajo, tako da jih je težje spoznati. Ukradeni kmet javlja svojo nesrečo orožnikom, ti pa brzojavijo tatvino vsem bližnjim orožniškim postajam z navedbo glavnih, značilnejših znakov ukradene živine.

Tako se je zgodilo tudi posestniku Kutinu iz Volarij pri Tolminu. Zvečer, na praznik Malega šmarna, sta mu zmanjkala konja iz hleva; eden rujava, drugi pa črne barve. Sledovi so kazali proti bližnjim valovom Soče, nato pa dalje čez vodo v hrib proti Benčiji, po običajni poti konjskih tatov. Kako občutno zadene taka tatvina ubogega kmeta, si je lahko misliti! Kutin je pripravljen radevolje podariti 200 lir nagrade onemu, ki bi mu doprinesel podatkov in vesti o ukradenih konjih.

MIHALJE NAD ŠKREBINO

Smrtina kosa

V naši vasi smo imeli te dni žalosten pogreb dveh mladih deklet. Bili sta sestri in sta umrli hkratu, ena za drugo. Bolni sta bili le nekaj dni. Iz prehlada v grlu se je bolezen razširila in poslalsala v toliko, da ste ji podlegli. Bili sta to Zora Obersnelova, dvaindvajsetletna, ter njena 18-letna sestra. V najlepši mladosti ju je ugrabila smrt. Naj sladko počivata, njihovim staršem pa naše najiskrenejše sožalje.

RIHEMBERG

Grozdje ga je mikalo

Oblastveno je bil naznanjen Jozef Vatovec, star 65 let, ker je pokradel precejšnjo množino grozdja posestniku Vincencu Kante.

TOLMIN

Nedeljska tekma

V nedeljo, 11. t. m., se je vršila pri nas nogometna revanšna tekma med Tolminom in Bovcem. Igra je bila od začetka pa do konca nad vse komična, kajti tla so bila popolnoma mokra in tako se je nudilo gledalcem prav zabavnih slik. Že v začetku smo opazili kakšne velike preglavice dela gostom tolminsko veliko igrišče, katerega po drugih krajih ni. V prvem polčasu so bili Tolminci v premoči, kajti kmalu so zabili dve lepa gola. Polčas je končal z 2 proti 0. V drugem polčasu so bili Bovčani malo boljši; zabili so 1 gol, a hitro za tem tudi Tolminci svoje. Igra je bila proti koncu precej živahna in napeta in se je zaključila s 3 : 1 v prid Tolmincem. Čudili smo se vztrajnosti sportnikov, ki niso opustili igre, čeprav so številni padli, radi mokrih tal, napravili igro težko in skoraj nevarno. — Udeležba je bila prav skromna, kar nam zopet potrjuje, da je tcd le malo zanimanja za sport.

VIPA VA

Vprašanje vodovoda

Sicer imamo v trgu in krog trga vse polno vode, saj izvira Vipava v več izvirkih tik pod hribom, ki se nanj naslanja in še pusto «mesto», vendar bi nam je bilo treba od drugod, ker po mnenju zdravnikov voda Vipave ni zdrava in pitna. Ker pa ni druge pitne vode, razen izvirka «Pri jami», kjer pa izvira brčkone talna voda, čeprav izvira izpod istega hriba kot Vipava, in ker trg sedaj pravzaprav nima vodovoda — oni klavni vodovod, ki so ga zgradili Avstrijci za svoje vojašnice in ki je dovaljal vodo izpod «Gore», res ni več za nobeno rabo — so pričeli v zadnjem času resno misliti na to, kako bi se Vipava preskrbela z dobro, pitno vodo. In

lir. Blago, ki je pripravljeno za oddajo, mora biti na milanski borzi po teh cenah res prvovrstno, slabše in srednje kakovosti se dobi naravno tudi dosti ceneje, tako furlanska pšenica na videmskem trgu po 108—112 lir. Vendar pa poročajo v zadnjem tednu o boljših tendenci iz vseh večjih žitnih trgov Italije.

Nasprotno beležijo na severo-ameriških tržiščih popuščanje cen, tako v Chicagu od 1. 10. sept. od 133% na 130%, in v Winnipegu v Kanadi od 141% na 136%. Zadnje uradne cenvite letošnje letine 1. sept. so jako optimistične, posebno glede Združenih držav. Sev. Amerika bo v stanu letos izvoziti še večje množice žita kot lani in sicer predvidevajo za Združene države 68, za Kanado pa 81 milijonov. Tudi stanje koruznih nasadov, ki se še nedavno bili nepovoljni, vzbujajo dosti upanja in radi tega je tudi cena koruzi, ki se je v prejšnjih mesecih zvišala od 80 na 110 centov za bušel, prila delati padati in je že dospela pod 100 (12,9: 90%). Posebno se diskutira v Združenih državah dejstvo, da je površina, nasejana s pšenico v povojnih letih, v vednem porastu. Razlagajo to okolnost za nazadovanjem v sejanju ovsu. Avtomobili in bencin so namreč velika konkurenca ovsu in tako imamo pričakovati tudi še v prihodnjih letih nadaljevanje te tendence.

Evropa se po teh poročilih torej nima biti glede preskrbe s pšenico in koruzo, četudi je bila mogoče v Evropi nekaj slabša letina kot lani; to pa se razume pod pogojem, da se v prihodnjih tednih vremenski položaj ne poslabša: V nasprotju s ameriškim trgom je žitni trg v Nemčiji, iz zadnjih tukaj navedenih razlogov, še vedno močan. Iz Francije poročajo o prav dobro izpadli letošnji letini, ki bo skoro popolnoma krila potrebe konzuma, radi tega je vlada zvišala uvozno carino na 25 frankov za 100 kg. S tem se hoče štiti domače poljedelstvo pred padcem cen radi mednarodne šibke tendence in dobre domače letine. Sicer pa je sedanja cena, 130 centov bušel, že gotovo jako nizka in se ne da pričakovati še nadaljnjih znatnejših padcev.

Na tržaškem trgu so se cene kornaj spremenile, le koruza je nekaj cenejša, okoli 80 lir, ocarinjena v vrečah. Oves, večinoma ogrskega izvora, od dol. 3.90—4.05. Moka nespremenjena s slabim prometom 160—175 lir; otrobi še vedno dragi, po 80 lir franko zaloga Trst. V tem predmetu se zelo čuti pomanjkanje. Riž ima šibko tendenco, ki se kaže v mednarodni cenami, kjer moramo beležiti precej nižje cene tudi za druge provenience, kot Carolina in Španjka.

Zanimivo je, da se je tudi prošli teden nadaljevalo divje vihanje cen bombažev. Prej od privatnih strani razširjene pesimistične vesti o letošnji bombažni letini, ki so se vzele iz resnejših krogih malo bolj skeptično, so dobile zadnje dni uradno potrdilo na celi črti. Letošnji pridelek bombaža v Združenih državah se ceni na samo 56% lanskega. Tako bi dosežanje zaloge in novi pridelek mogli zadostiti svetovni konzum baje samo za 10 mesecev. Spekulacije pričakuje radi tega pomanjkanje bombaža skozi celo leto in skuša gnati cene navzgor. Pomisliti pa moramo tudi, da je letos v Egiptu izvrstna bombažna letina in da se je v zadnjih letih podesetorila produkcija umetne svile, ki, kot surrogat, tako uspešno konkurira bombažu.

Trg za naše mlečne proizvode se je v zadnjih tednih izdatno zboljšal. Proda se laže in se doseže tudi boljše cene, posebno za naše planinsko maslo. To se dogaja sicer vsako leto v sedanji dobi, a je samo vpliv nove sezone. Upajmo, da bo to vilo novo korajžo našim voditeljem mlekarin, ki so se nahajali v pravi depresiji skozi letošnje mrtvo poletno sezono. Stojimo tik pred trgati, katera se pričakuje radi suše nekaj slabša, kot je kazala poleti; bo pač za las boljše od lanske. Cene se radi pomanjkanja starega blaga držijo jako visoko in tu pa tam celo se rastejo. O bodočnosti je v sedanjem položaju težko kaj govoriti predvidevati.

Razvijanje draginskega indeksa pri nas v Italiji nam nudi v

zadnjem času vedno več upanja na skorajšnje izboljšanje gospodarskega položaja. Tako moramo beležiti, da so cene na debelo v glavnih oblikih stabilne z lahko tendenco navzdol. Temu nasproti moremo postaviti odlično tendenco porastanja v sosednih kulturah državah. Naj navedemo v dokaz zato par števil: Indeks trgovine na debelo (1913 = 100) je bil v

3. teden avgusta	4. teden avg.	1. teden sept.
Italija pap. L	485.6	485.5
zlat. L	136.9	137.1
Združ. drž.	139.9	142.0
Anglija	—	136.7
Nemčija	137.7	138.6

Za drugi teden poročajo iz Nemčije o nadaljnjem porastanju na 139.6, kar pa gre skoro vse na račun poljskih pridelkov, ki kot zgoraj navedeno, v zadnji dobi hitro dražajo.

Iz te sestave se torej razvidi, da so cene na debelo pri nas že višje kot drugod. Izenačenje pri nas z onimi v drugih državah, ki nastopajo na svetovnih trgih kot naši

konkurentje, smo že svoj čas imenovali kot glavni predpogoj za saniranje gospodarske depresije. Cene na debelo so torej jako hitro premerile to pot. Če je pri nas ravno gospodarska stagnacija dosti pripomogla do hitrega razvoja v padanju cen, je v sosednih državah, posebno v Nemčiji, dobra gospodarska konjunktura povod za stalno naraščanje cen, katero bo moralo sčasoma donesti smrti sedanji dobri konjunkturi, kajti že se oglašajo delavci z zahtevami po zvišanju plač. Bolj počasi, kot je naravno, sledijo novemu položaju splošni stroški za preživljanje. Vendar moremo beležiti tudi na tem polju precej uspeha: Draginski indeks 18 večjih mest je padel od 105.94 1. aprila na 100 1. junija in 94.37 1. avgusta, torej okoli 11%. Za Trst so številke 108.09 in 98.71. V zadnjih dveh mesecih je življenje najbolj pocenilo v Pisi, kjer je padel indeks od 100 1. junija na 88.69 avg. najmanj v Trstu, kjer je padel avg. samo na 98.25.

Znanost in umetnost Nove zvezde

Ako ne bi bilo ne očaka Solca ne vedno z nova se omlajajoče Lune, ne planetov, ki jih že ime označuje kot tavajoče, in tudi ne izrednih gostov repatic, potem bi vladala na nebesnem svodu največja stalnost in nespremenljivost. Noč za nočjo bi svetile zvezde z enakim sijajem na nebu, večno bi vztrajale dalje na svojem mestu; saj jih radi tega imenujemo tudi stalnice ali nepremičnice.

In vendarle obstoji ta stalnost in nespremenljivost samo za površnega opazovalca. Danes vemo, da stalnice v resnici ne mirujejo, temveč da se premikajo druga napram drugi z ogromno hitrostjo. Radi velikanske razdalje pa, ki loči zvezde od nas, se odteguje to gibanje našemu neposrednemu opazovanju.

Kljub temu pa so astronomi ugotovili, da se je slika zvezdnega neba tekom časa izpremenila, in znajo tudi napovedati, kakšna bo medsebojna lega zvezd recimo čez 10.000 let.

So sicer tudi slučaj, kjer lahko neposredno ugotovimo gibanje zvezd, tako n. pr. pri takozvanih dvostrukih zvezdah, ki se prikazujejo prostemu in po večini tudi oboženo očesu kot enostavna zvezda, ali pri onih zvezdah, ki se v glavnem primikajo Zemlji ali se od nje oddikajo, torej ravno pri onih zvezdah, ki ohranijo svoje mesto na nebesnem svodu.

Toda ne samo v medsebojni legi, tudi v sijaju zvezd bi zaznali spremembe, ako bi nam bilo dano, kakor junakom nekega podlistka našega lista, da se povrnemo po dolgem času v človeški podobi zopet na Zemljo. Z veliko verjetnostjo, skoro bi rekel z gotovostjo, smatramo sedanje stanje posameznih zvezd le kot faze silno dolgega razvoja. Ne vidimo sicer razvoja samega, zvezde same pa nam kažejo razne stopnje, skozi katere gre ves razvoj.

Razum tega pa se sijaj in barvnost velikega števila zvezd tudi za dobo enega človeškega življenja celo po večkrat izpremenijo. Take zvezde imenujemo spremenljive.

Na nebu pa zažari tudi tupa tam nenadoma zvezda, doseže v najkrajšem času nenavaden sijaj in potem zopet ugasne. Svoječasno so mislili, da se tako porajajo nove zvezde in to ime je ostalo še danes zanje splošno v rabi, dasi bi jih po našem sedanjem znanju morali pravilno nazivati »temporarne« ali »časne« zvezde. Nasprotni slučaj, da bi namreč znane zvezde nenadoma ugasnile, se sicer navajajo v starejši zgodovini astronomije, izkazalo pa se je pri vseh, da so izvirali iz napačnih opazovanj.

Pojav »novih« zvezd pa je ugotovljena stvar in sicer je od prve nedvomljive nove zvezde, ki se je prikazala 1. 1572. v o-zvezdju Kasiopeje s sijajem, kakršnega ni dosegla nobena poznejša nova zvezda, do danes znanih kakih 40 novih zvezd.

Število je neprimerno večje, ako bi se upoštevali manj izraziti in radi tega tudi manj gotovi slučaj ali vse nove zvezde v spiralnih meglicah.

Potek pojave je pri vseh v bistvu precej enak. Radi tega se bomo omejili na popis ene same nove zvezde, ki se je pojavila v zadnjih letih in so torej podatki o njej najbolj zanesljivi.

V noči od 7. na 8. junija 1918. je močno zažarela zvezda v o-zvezdju Orla. Se 5. istega meseca je bila to silno neznatna zvezdica, ki so jo lahko opazovali le z boljšimi daljnogledi. Dva dni pozneje je bila že s prostim očesom vidna. V naslednji noči pa je bil njen sijaj tako močan, da je zaostajala nova zvezda tozadevno le za najbolj svetlimi zvezdami na nebu, namreč za Sirijem in Kanopom. V dobrih 24 urah je njen sijaj postal 25000 krat jačji: astronomi bi rekli, da je zvezda preskočila 11 veličinskih stopinj.

Naravno je, da mora tak pojav presenetiti tudi nevezbane opazovalca. Tako sijajna nova prikazen mora vzbuditi splošno pozornost. Se večjo pozornost je morala seveda vzbuditi že omenjena nova zvezda v o-zvezdju Kasiopeje, ki je s svojim sijajem celo več nego desetkrat prekašala Sirija.

Novo zvezdo v o-zvezdju »Orla« so po že udomačenem običaju zaznamovali kot »Nova Aquilae«, in sicer ker je to tretja nova zvezda v tem o-zvezdju kot »Nova Aquilae 3«.

Svetlost nove zvezde pa je kmalu popustila. V manj nego 20 dneh je postala še manj svetla zvezda in sredi novembra je bila komaj še vidna s prostim očesom. V naslednjem letu so jo lahko opazovali le z daljnogledom. Zvezda je očitno stalno pojemale na svetlosti. Zažarela je sicer v bolj ali manj pravilnih presledkih z večjim sijajem, toda pot je šla neizprosno navzdol. Druge nove zvezde so celo po večkrat močno zažarele, toda tudi pri njih je obstajala gotova zavisnost med temi višji v sijajnosti.

Vse, ali boljše skoro vse nove zvezde so nastale iz že poznanih, toda radi svoje neznatnosti manj opazovanih zvezd; in tudi pri onih zvezdah, kjer ni tak izvor neposredno ugotovljen, moramo ta nedostatek pripisovati le »nezadostnemu« predhodnemu proučevanju dotičnega dela neba.

S spremembo svetlobnosti gre vzporedno tudi sprememba bar-

vnosti zvezde. Prvotna bela barva postaja rumenkasta, nato rdečkasta in končno zopet bela, tupa tam pa prej še zelenkasta.

Ko je sijaj že močno popustil, se izpremeni tudi lice zvezde. Prvotno postaja zvezdna ploščina večja: iz zvezdne točke je postala meglena pega. Po vsaj verjetnosti ni to zadnja faza v razvoju, temveč se povrne po daljšem času zvezda zopet v svoje prvotno stanje.

Po natančnejšem proučevanju spektra, ki ga dobimo, ako razkrijemo od zvezde k nam prihajajočo svetlobo, so dognali, da vladajo ob teh sijajnih spremembah na zvezdi sila visoka temperatura: pri Novi Aquilae je šla od 6000 do 11.000 stopinj. Ugotovili pa so tudi, da morajo biti pri tem gotove plasti okoli zvezde v silnem gibanju. Njih hitrost bi znašala preko 2000, tupa tam celo do 4000 kilometrov na sekundo.

Velikostni morajo biti torej pojavi, ki se odigravajo na taki novi zvezdi, ko se nam prikazuje na nebu. Seveda vidimo le sijaj, ki spremlja te pojave, po preteku več sto let. Nova zvezda iz leta 1918. je v resnici zažarela nekaj stoletij prej, kakor smo mogli to zaznati mi, prebivalci Zemlje. Tako ogromna je namreč razdalja od te zvezde do nas, da potrebuje celo svetlobo s svojo hitrostjo, ki je največja, ki jo sploh poznamo, toliko časa, da jo preleti.

Kaj pa je vzrok, da se poraja taka nova zvezda na nebu? Po mnenju nekaterih astronomov nastane po udaru ugasle ali skoro ugasle zvezde ob drugo zvezdo ali ob katerakoli druga telesa. Pri tem bi se zvezda silno ugrela in tako bi se razlagali oni višje gori opisani pojavi. Toda zvezda bi se pri tem celo bolj segrela, kakor zadostuje za razlago teh pojavov, in bi morala daljši časa ohraniti svoj sijaj. Razum tega pa bi morala prileteeti ena zvezda na drugo s hitrostjo čez 1000 kilometrov na sekundo. Tako velikih hitrosti pa pri zvezdah do danes niso še ugotovili.

Bolj verjetna je druga razlaga, po kateri se je zvezda kakor naša Zemlja s časom ohladila in se bolj ali manj popolnoma pokrila s skorjo ali z zračno plastjo, tako da ne more več žareče jedro pošiljati svetlobe v vesoljstvo. Če se pa kje ta skorja ali plast pretrže, izbruhne notranja ognjena masa s silo na dan. Zvezda močno zažari in se nam prikaže kot »nova« na nebu.

Kaj je lahko vzrok takega silnega bruhanja, ki spominja po vsem na znane protuberance na Solncu, o tem večina znanstvenikov dalje ne razpravlja. Vzroki so lahko ali v zvezdi sami ali zunaj nje. Secliger je mnenja, da pride lahko zvezda na svoji poti skozi vesolje v ogromne oblake prahu ali plinov. Po močnem trenju, ki tako nastane, se izvalijo vsi opisani pojavi. Razlaga je dokaj mamljiva in je tembelj verjetna, ker poznamo nekaj sličnega, že pri Zemlji, namreč pred kratkim na tem mestu opisane utrinke in meteorite. Za razlago pa govorijo tudi neposredna opazovanja. Pri nekaterih novih zvezdah, zlasti pri Novi Persei iz 1. 1901. so zaznali okoli nove zvezde meglene pasove. Prvotno so smatrali, da so nove zvezde same izpršile ta svetla telesa, ki jih obdajajo. Danes nagibajo rajši k mnenju, da so te meglene pege že prej obstajale, da so pa zažarele šele v svetlobi, ki izvirala iz bruhačega žrela nove zvezde.

Ali bo pri tej razlagi tudi ostalo? Začasno je še najboljša. Spričo hitremu napredku znanosti pa bi bil vsak odgovor na to vprašanje neploden in odveč.

L. Č.

O merjenju visokih temperatur

Sodebna znanost še ni v stanu, da bi dala dokončen odgovor na vprašanje, v kakšnih mejah se giblje toplotni pojav. Navzdel bi se šlo. Če nas uči opazovanje, da se skrepi plini pri ohlajevanju pod ničlo ob vsaki stopinji za 273. del svoje prestornine, potem je naravna posledica, da mora znašati najnižja možna temperatura — 273° C. Kajti pri tej točki bi bila njih prestornina enaka ničli, ohlajeni oziroma ohranili plin bi kratkoma izgubil. Stvarjenje iz nič — torej le ni tako nemogoča zadeva, kakor si mislijo neumni Tomi. Segrej »nič« na poljubno število stopinj in boš ustvaril nov svet in vse, kar bi po njem ležlo in hodilo. Toda šalo na stran. V praksi te mrzlotne točke, tkzv. »absolutne ničle«, niso dosegli, približali so se ji z ohlajevanjem nekih redkih plinov do razlike 1.5° C.

(Dalje na IV. strani)

POPRAVEK

V osmrtnici Danica Vidmar objavljene v šte. 218, z dne 13. t. m., bi se moralo pravilno glasil: pogreb se bo vršil 13. t. m. mesto 11. t. m., Trst-Sv. Kriš 12. mesto 10. septembra in šemec mesto Šemrl.

MALI OGLASI

BERLITZ-SCHOOL Via Fabio Filzi 23, pouk in prevodi v vseh jezikih. 1157

POROČNA soba, masivna, zelo močna, s peko ali umivalnikom 1700, mahogajneva 1800, druga luksuzna v razstavi 2000, posamezne postelje 160. Türk, Cesare Battisti 12. 1194

IGRAČE, drobnarije, torbice in drugi predmeti, popraviljanje punčk. Cadel, via Battisti 13. 1289

BABICA, diplomirana sprejema noseče. Bice Hladis, Madonna 10, II. 1290

VNOVČEVALNICA VINSKIH ODPADKOV IN SADIJA V DOLINI naznanja, da ima moderno urejeno žganjekuho za svoje člane in nečlane pod sledečimi pogoji: od vsake 10 litrov tropinovca oddaja 1 liter in pol, in je lahko vsak navzoč pri kuhi svojih tropin ali pa za plačilo po dogovoru. Zadruga kupuje tudi tropine in ima na prodaj 20 hektolitrov prav dobrega tropinovca. Cena po dogovoru. Za eventuelna pojasnila obrnite se na žganjarsko zadrugo v Dolini. Naznanja, da bo imela svoj drugi redni občni zbor, v nedeljo dne 18. t. m. ob 16. uri v prostorih gosp. Josipa Vodopivec v Dolini šte. 104. — Odbor. 1291

COZUT Carlo, Trst, Corso 17. Ovrtnice, ovrtniki, naravnice, moške in ženske nogavice, torbice, dežniki, spomini na Trst. 1072

KROJAČ izdeluje obleke, L. 150.— z podvlatko. Corso Garibaldi 1, vhod Zudecche. 1271

VINO, vipavsko, istrsko in kranjsko, na dobelo. Stara vina v botliškah. Pristnost zadržana. Cene zmerna, postrežba na dom. Zaloga, Viale XX Settembre 94. Fr. Strancar. 1218

ČEVLIJARNICA, moderna. Lastna delavnica. Gustavo Derfler, Trst, Settefontane 8. Cene nizke. 1050

KMETIJSKA gospodarska zadruga v Ribemberku ima na prodaj večjo množico domačega vina. Cena niska, postrežba točna. 1268

DRAVNI patent za šoferja. 76. tečaj začne 16. t. m. Tečaj od 100—200 lir. Patent zadržan. Tečaj traja od 8 do 12 dni. Zdržične šole. Opčine 330. Kralje. 1275

POSTEN mladenci, 25-leten, s primerno šolsko izobrazbo, išče službo kot sluga v kakem hotelu ali pri kakem podjetju, eventualno kot navaden pomočnik. Gre tudi izven države. Naslov pri tržaškem upravnistvu. 1284

BABICA avtorizirana sprejema noseče. Govori slovensko. Šiavec, via Giulia 29. 1163

ZLATARNA Alberti Pouh Trst, Via Mazzini 46. Kupuje zlato, srebro in krome. Popravlja in prodaja zlatenino. — Cene zmerna.

„La scuola in casa“

(šola na domu) je mesečnik, katerega posilja najzanesljivejša šola za korespondenco vsakemu, ki ga zahteva. Ta mesečnik interesira mlade in stare, vse one, ki morajo polagati izpite ali take, ki si hočejo izbrati poklic ali dobiti kako službo in za one, ki želijo popoljšati svoj položaj ali lastno izobrazbo.

Posiljite še danes vaš naslov šoli za korespondenco »E. Meschini«, Roma, Via 4. Novembre 96 B. (981)

RYA je originalno mazilo RYA. Kupite ga odpravi radikalno RYA. KURJA OČESA. Dobiva se v vseh lekarnah. FARMACIA SPONZA - Via Tor S. Piero 10 - Trst.

BOROVEC

kupim v vsaki množini. Ponudbe na Giuseppe Ballis, Trst, Via Imbriani 7, III.

SIRUP PAGLIANO

prof. Girolamo Pagliano Firenze, Via Pondolfini št. 18.

Najboljše odvajalno sredstvo. Obvaruje in odpravi takoj influenco. Izborno čistino sredstvo za kri, čisti čreva, ozdravi telesni zapor. — Sloves, ki ga uživa ta sirup že nad 30 let, jamči za njegovo izdatnost. — Varujte se ponaredb! 9:2

Lekarna Castellavovich
Trst, Via Giuliani 42
(Sv. Jakob) (944)

GLYKOL

Pred zdravljenjem Po zdravljenju

FERRO CHINA PIGATTI

Okrepčevalno sredstvo, predpisano od zdravniških avtoritet proti MALOKRVNOSTI, BLEDECI in za OKREVANJE

LEKARNA ZANETTI - TRST - Via Mazzini

PODLISTEK

ADOLF pl. REYA:

Dva dni med težkimi zločinci

»Govorite dalje...« reče nervozno kolega, čeravno smo vsi vedeli za konec te vnebovpijoče nesreče. »Torej se je zgodil po 16. letih podoben slučaj in zločinca so ujeli. Pri razpravi se je spomnil neki sodnik teh nesrečnikov in je vprašal obtoženca, če mu je morda kaj znano v tem slučaju, ki se je zgodil pred toliko leti. In res — Brezovje je vse priznal: da je on izvršil tudi oni umor z nekim drugim iz da sta ona dva nedolžna. Izkazalo se je, da so bili neosnovani vsi dokazi, ki so govorili proti njima. Torej vidite, kako so večkrat moti tudi sodniki, in celo pričam, čeravno govorijo čisto, pravo resnico, se ne sme verjeti, ker člove-

ško oko in uho se večkrat tako radež moti.

»Kaj s je zgodilo z onim drugim?«

»Takoj so ga izpustili in država mu je plačala odškodnino. Ali kaj mu vse to pomaga?«

»Mak se je bil že globoko spustil in moral si se vrniti. Tih smo se poslovili od prijaznega Zagorca. Med potjo smo vsi trije dolgo molčali.«

»Mož Bog, kako je to grozno...« je globoko vzdihnil kolega.

»Da! — Človek nima besed, da bi izrazil svojo žalost.«

»Kaj misliš, kdo je vsemu temu kriv?«

»Kdo je kriv?« — Hm! Naše spoznanje je: tako pomanjkljivo in življenje je tako komplicirano, da ne moremo nikoli z gotovostjo trditi: »Tako je!« Samo en primer iaj ti povem: Neki človek je bil ravnatelj osumljen ubojstva. Na sodnjici se je rotil in zaklinjal, da

je nedolžen. Ravnotako je trdil, da njegova žena in jokala, da njen mož ni morilec, toda vsi dokazi so govorili proti njemu. Obsojen je bil na večletno ječo. Ko je bila obsodba izrečena, je pristopil sodnik k njegovi ženi in ji rekel: »Torej, kakor vidite, je vaš mož obsojen. Sedaj mu tako nič več ne pomaga, zato vsaj sedaj povejte iskreno, če je res on izvršil to dejanje. Šaf sedaj je že tako vseeno.« In žena mu je v solzah priznala:

»Da! On ga je ubil.« Torej vidite, čeravno so bili vsi dokazi tukaj, — vendar ni bil sodnik do zadnjega trenutka popolnoma prepričan.

Bila je že tema, kadar smo prišli pred kaznilnico. Sivo zidovje je tako strašno izgledalo in zamrežena okna so tako mrko gledala skozi drevje, kakor da nas hočejo požreti.

Spomnil sem se »Zapiskov iz mrtnega doma«. Kdor ni še videl

ječe, ta bo težko razumel to delo. Mislim, da ta knjiga mora biti evangelij vsakemu pravniku. Dostojevski je s tako veliko intuicijo očrtal to življenje in tako intenzivno občutil vsak najmanjši trepet teh zavrnjenih duš, da mora vsaka beseda pretrpeti čitatelja. Nihče ni znal tako prodrati v globine duš teh nesrečnikov kakor on.

Vrata so se odprla in počasi smo se vlekli po stopnicah v dvorano. Vrata dovrane so bila na široko odprta. Začuli smo veselo glasove, pomešane z zvoki glazbe. Kaj je to? Kaj je slavnost že začela?

Dvorano nisem skoraj več poznal: stene so bile pokrite z zelenimi venc; na stropu so gorele svetilke s plavimi in rdečimi abadžurji in na dolgih mizah so se prešerno šopirile steklenice, krožniki in cvetje. Toda kje je muzika?

Na majhnem odru za zeleno za-

veso svirajo — kaznjenci. Zgrabil sem čašo in napravil par požirkov. Ti zvoki, ki prihajajo iz za zaveso, so mi parali srce... Mi se tukaj veselimo, pečeno meso se kadi na krožnikih, vino se blišči v čašah, — a medtem, za temi stenami, vzdihuje toliko nesrečnikov. Čelo tako biizu so nam, da nas deli samo tenka zavesa. Spomnil sem se krvavih oči...

Ne! Tukaj se ne smemo veseliti, tukaj na tem mestu ne smemo pokazati svojo mladeniško razposajenost. Srce me je bolelo...

»Kako vam je pri duši, kolega?«

»Dragi moj, otresejte se teh misli. Kaj hočete, ko je vendar življenje takšno. Mnogi so celo tako brezumni, da vam bodo plesali še ob gorkem mrliču, odgovori cinično in izprazni čašo.

Svetiljke se vgasnejo in zavesa se odpre. Dvanajst kaznjencev v belih, novih oblekah stoji v polu-

krogu; učitelj v fraku jim dirigira. Zapeli so nam — dobrodošlico. Kakšna ironija! Kaznjenci nam pojo dobrodošlico, medtem ko bi nas mogoče najrajši vtopili v žlici vode. Ta občutek me je zelo bolel. Ogromen aplavz zadoni po dvoran in zavesa pade. Še nikoli nisem pokadil toliko cigaret, ko ta večer. Nastopili so igralci z neko enodejanko. Igrali so pač kakor večina diletantov po deželi. Vse svoje misli sem skušal osredotočiti v igro, pa nisem mogel. Preveč sem bil raztresen in komaj sem čakal, da pride konec. Glasba je neprenehoma svirala. To me je vsaj toliko raztreslo, da sem vsaj za trenutek pozabil, kje se nahajam. Vino me je razgorelo in me spravilo počasi v drugo razpoloženje. Vrstili so se govori naših profesorjev in kazniških uradnikov, ki so bili polni navdušenja za idealno mladino.

(Dalje.)

Kako je navzgor? V pehah plavčev so ugotovili temperaturo do 1800° C; nekatere kovine (n. pr. osmijski, tantal in volfram) se talijo komaj med 2700 in 3000° C, tako jih danes radi uporabljajo pri izdelovanju električnih žarnic namesto žarečih nitov iz oglja, ki se tali sicer še višje gor, a kaže to napako, da se spreminja pod vplivom električnega toka v prah; če zažgeš zmes iz aluminijevega praška in železovega oksida, ki je znana pod imenom termit, se razvijajo temperature do 3000° C; plamen pokalnega plina (zmes vodika in kisika) daje temperaturo 4000°; do 4200° se segreje plamen električne obločnice; solnčno temperaturo so določili na 6000° C, nekatere zvezde stalnice pa presegajo celo 8000°; takšne silovite vročine so dosegli tudi v električni peči na obločni plamen. Čim večji tlak teži namreč na žarečih telesih, tem višje se pomaknejo njihova vrelišča. S tem se je okoristil prof. Lummer, ko je v električni obločnici pod tlakom 23 atmosfer dosegel stopinje najbolj vročih zvezd; jasno pa je, da bi lahko ustvarjali poljubno visoke temperature, če bi odločni plamen mogel goreti pod poljubno visokim tlakom. Zadnje toplotne meje navzgor torej še nismo dosegli in niti ne vemo, če takšna meja obstoji. Morda se bo ta skrivnost razrešila kdaj v prihodnosti.

Kako pa merijo visoke temperature? Nekim gorečim telesom, n. pr. zvezdam stalnicam, sploh ni mogoče blizu; druga so tako vroča, da nam običajni živorebrni toplotmer nič ne koristi. Vrelišče živega srebra leži pri 350° C, od tam dalje postane navaden toplotmer neuporaben in to tudi zato, ker bi se steklena cevka z živim srebrom stali. Sicer so z uporabo posebnih, manj taljivih stekel in z zvišanjem tlaka na živorebrni stebel, omogočili uporabnost naših toplotmerov do 550°, vendar to še vedno ni takšna temperatura, da bi jo lahko imenovali »visokov«.

Praksa si je iz te zadrege pomagala na različne načine. Izkoristila je predvsem znano dejstvo, da se vse snovi (razen vode in »vodo prepojenih« tvarin) z zvišanjem toplotne sorazmerno raztegnejo. Če vzamemo kovinasto palico in poskrbimo, da se more v toploti pretegotiti samo na eno stran (s tem da zadene na drugi ob kakšno odprico) in če nadalje poskrbimo, da se to gibanje prenese na pripravo z merilom, si zgradimo primitiven toplotmer, ki je v kompliciraniji obliki znan pod imenom »kompensator« (pirometer). Čim višje leži tališče kovinaste palice, na katero vpliva temperatura, ki jo hoče izmeriti, tem višja je tudi praktična meja, do katere ti takšen pirometer lahko služi. Nekateri pirometri so zgrajeni tako, da izkoriščajo namostvo raztegovalne zmogljivosti kovinastih palic naraščanje plinskega tlaka ob naraščanju toplotne. V majhno bombo iz porcelana ali težko taljive kovine spravi jo neko množico plina. V ognju se plin v bombi skuša razširiti. Pri tisku, ki ga pri tem povzroča, se prenese po ozki cevi do manometra (kovinastega tlakomera), na katerem so v sorazmerju z naraščajočim tlakom zaznamovane toplotne stopinje.

Zelo preprost način merjenja si je izmislil Seger. Na samonem podstavku stoji do 60 s številkami označenih stožcev iz različno sestavljenih kremenastih tvarin, ki se talijo radi svoje različne sestave ob različnih temperaturah med 500 in 2000° C. Njih taljenje opazuje skozi odprtino v peti in določajo po številki na raztaljenem stožcu toplotno stopinjo. Wedgewood je na sličan način uporabil krčenje ilovnatih teles v toploti.

Bolj komplicirane, pa tudi bolj občutljive so priprave za merjenje visokih in nižjih temperatur na podlagi termoelektričnih zakonov. Če zvariš na enem koncu dve žiri, iz platina in rodija ter zvežeš proti koncu obeh žic z oddaljenim galvanometrom, bo ta z nihanjem magnetne igle izdal nastajajoče električne toke, kakor hitro segreješ zvarjeno konca žic. Sila električnega toka se da potem preračunati ali na galvanometru neposredno izmeriti v toplotni stopinji. V praksi je ta način merjenja potem elektrike variran z najrazličnejšimi dodatki in spremembami. Poslužujejo se ga predvsem astronomi pri določanju zvezdnih temperatur. S termoelektrično pripravo je treba tu najprej določiti, pri kateri valovni dolžini v spektru zvezdnega žarka se pojavi največja električna sila. Po nekaterih formulah se nato rezultat preračuna v toplotno stopinjo. Na kratko se ta reč tukaj ne da razložiti. Naj zadostuje, če omenimo, da je bila solnčna toplota 6000° po tej metodi izračunana tako natančno, da se bo razlikovala od resničnosti kvečjemu za 50° stopinj navzgor ali navzdol. Recimo, da bo v resnici rajši 6050° nego 5950°, ker potem se lahko tolažimo z mislijo, da nam bo to božje sonce obsevaljevalo in ogrevalo dalj časa vse prilike in mislerje našega umrljivega življenja.

H koncu je vredno omeniti, da se poslužujejo, zlasti v plavžih, tudi tkzv. »optičnih pirometrov«. Z daljnogledom opazujejo ogenj, ki mu hočejo določiti temperaturo. Na isto stopnjo žarenja nastane vijolični žarnični, ki se nahaja včasih v notranjosti daljnogleda. Iz sile električnega toka, ki

je za to potreben, izračunajo potem toplotno obeh žarenj, ki mora biti enaka.

Pri posebni konstrukciji pirometra se da rezultirajoča temperatura neposredno brati na aparatu.

Kulturni vestnik

Novo poljsko književno. Vandrski je spisal knjigo »Po teozofiji obreczy«, ki ji je dal podnaslov »Film dogodivščin«. Ludvik Hjeromim Horstin bo izdal v kratkem knjigo proze, ki bo pesniška apoteoza človeškega dela v vseh njegovih pojavih in njenega neposrednega stika z naravo. — Julijan Woloszynowski, znan pisatelj »Pana Twardowskega«, piše danes zgodovinski roman, »Juliusz Slovacki«. — Kazimir Wierzyński piše roman iz predvojnega življenja o vzhodni Galiciji. — Roman iz vojnega življenja pa pripravlja Wiltlin, katerega knjiga o svetem Francišku v dveh zvezkih kmalu izide.

Enciklopedija slovanstva. To delo, ki ga je sestavil Miloš Weingart pod naslovom: »Slovanec. Kulturni obraz slovanstva sveta«, bo začelo v kratkem izhajati v založbi »Vesmir« v Pragi. Petdeset do šestdeset pol bo obseženih v petih zvezkih. Vsebinsko bo razdeljena na sledeča glavna področja: Zgodovinski razvoj Slovanstva (od preseljevanja narodov do sedanjosti). — Slovenski jeziki. — Literatura (umetna in ljudska). — Zemljepisni pregled. — Etnografski pregled. — Statistika slovanstva. — Vpodbijajoča umetnost Slovanov v sedanjosti. — Solstvo. — Knjižnice, znanstvene korporacije in zavodi. — Revije in listi, kulturne organizacije (za umetnost, ljudsko pravo, turizmo in sport).

Izkopanine v Atenah. Arheološki zavod v Atenah proučava načrt, ki ga je izdelala neka ameriška družba, kateri predseduje profesor Capys in ki je za ta namen nabrala v Ameriki dva milijona dolarjev. Namen tega podjetja je, da izkopije stare Atene, za kar bi bilo potrebno kakih dvajset let časa. V vsakem letu bi bilo treba podreti kakih 15–20 hiš, katerih posestniki bi odškodovali. Capys misli izkopati celo Akropolis in upa, da bo dobil v zemlji dragocene umetnine. Zahteva iste pogoje, kot so jih privolili nemški družbi v Olimpiji in neki francoski družbi v Delfiji. Če bo vlada izkopavanje dovolila, se bo takoj začelo z delom.

Dr. Beneš in literatura. Neki češki list je bil naprosil češkega vnogajega ministra dr. Beneša, naj odgovori na nekatera vprašanja o literaturi, kar je dr. Beneš dal storil. Odgovori so precej zanimivi. Na vprašanje, kateri pisatelji so mu najljubši, je odgovoril dr. Beneš, da skoraj vsi slavni svetovni pisatelji in jih našteva po vrsti. Na vprašanje, katero tujo literaturo ima najraje, je odgovoril, da je imel vedno največje užitek ob ruski literaturi, ako tudi mu je zapustila slednja ruska knjiga sled ožjo v duši. Na vprašanje, katero literaturo smatra za najboljšega učitelja in vodnika v življenju, je odgovoril, da angleško literaturo. »Ta ima največ življenjske vsebine. V nji je prav ista življenjska globina kot v ruski, toda človekova ljubna globina. Globina. Globina, ki zgrabi, dviguje in pelje človeka k napredku. Ta vtis imam še danes«. Vprašali so ga tudi, če ga je literatura kaj naučila za njegovo današnje stališče vnanjega ministra. »Ruska literatura«, je odgovoril, »mi je mnogo pomagala med vojno. Vse, kar sem bral v ruskih romanih, sem lahko uporabil za naše konspiracije. V resnici mi je literatura v politiki med vojno in po vojni, mnogo več pomagala, kot bi si kdo mislil. Iz leposlovja sem se učil psihologije in se učim še danes. Nekaj časa mi je leposlovje sploh samo v to služilo, da sem razlagal v duševne globine. Obliko sem zanemarljivo. To čutim na svojih spisih, ki še danes trpe radi sloga. V zadnjih letih sem učenje literature in likovnih umetnosti zavestno gojil radi tega, da sem se izognil nevarnosti suhoparnosti, praznoti in malenkostnosti politike, kar lahko postane zelo nevarno za človeka, ki se bavi samo s politikom. Največ berem na svojih potovanjih. Če ne pridem do branja, pa vsaj kupim knjige in jih naglo preletim. Tudi to me duševno osvži. Se eno povem: V moji politični praksi se mi je redko zgodilo, da bi se bil motil v sodbi o ljudeh. Za to se moram zahvaliti pred vsem praktični psihologiji, ki sem jo črpal iz leposlovja«.

Elektrificirana glasila. Iz Moskve poročajo o novi iznajdbi, o elektrificirani glasbi. Po iznajdbi, nekem Termenu, se imenuje ta instrument »Termenovo«. Instrument obstoji iz dveh enakih s katodskimi svetilkami opremljenih aparatov, ki proizvajajo menjalni tok. S pomočjo teh aparatov proizvajajo glasove in sicer na najmanjši glazbi. Igralec se ne utruja, je zelo natančen mora biti. Samo en milimeter razlike v roki povzroči zelo različen glas. Ojačanje ali slabšanje glasu se regulira z drugo roko. Prednost instrumenta je ta, da lahko proizvaja četrtinke, osminke, šestnajstinke in še manjše dele glasu.

Kako smo čuvali vinograde

Drago Bajec

Kadar stopam mimo zelenih vinovskih vinogradov, zlasti pa zvečer, ko pada mrak na tla in v svojo rojstvo zatopljene trte v zgodnji jeseni, se spominjam onih žalostnih in tako romantičnih polnih časov, ko smo čuvali vinograde, otroci in starci pred avstrijskimi vojaškimi četami v svetovni vojni.

Bil sem takrat desetleten otrok. Moj oče je bil na fronti, ležal je v galski bolnici, mojo mater so nekaj mesecev poprej pokopali; umrla je za boleznijo, ki so jo zanesli v trg vojak. Tifus.

Takrat je vsak večer gorelo nad Gorico. Čez dan je bila vsa južna stran v dimu in nepretrgano bobnenje je napolnjevalo zrak. Vse dan so bile prašne in razrvane ceste polne vojakov, ki so preklinjali vojno. Debelušni »feldvebelni« in vitki častniki so jih preganjali, jih suvali in jim grozili. Dolge, na kilometre se raztezajoče vrste vozov so se plazile kot utrjene kače po prašnih cestah, mršavi konji so kimali sredi prahu, utrjeni vozniki so viseli nad njimi kot razbohešana strašila v koruzi. Same hlače in prazni rokavi so jih bile. Po vsiljenih in hlevih, po opustošenih travnikih so počivali oni, ki so se vračali iz fronte, da se oddahnijo za nekaj dni, za nekaj tednov, za mesec dni od nadčloveškega napora. Po večini so bili to Dalmatinci in Bošnjaki, ki pa so kmalu zapuščali potivališče, tembolj pa so lenuharili in polegali v ozadju drugi, ki so bili strah in trepet ljudstva; pred njimi ni bila varna repa na polju.

In še danes so mi v meglenem spominu one romantične noči, ko smo oboroženi z raznovrstnim orožjem čuvali nad našimi vinogradi v septemberskih večerih. Imeli smo zelo lep vinograd, ležal je na okroglem gričku sredi nad vse lepe doline. Nekaj sto metrov nad njim se je bil že pred stoletji vlegel obširen grad, skrit v senci črne borovine. Romantičen je še danes tisti grad, ki so ga nekdanji posedovalci groje in vladali prijazni do ljudi. V njegovih širnih in poslikanih sobanah so takrat tabo-rili utrjeni in ušvi vojak. Čez dan so ga zapuščali in korakali ves dan po prašnih cestah proti Gorici, pod večer pa so se vračali, si kuharili in polegali po travnikih in rebrih vinorodnega grička. Ko je prišla noč in razgrnila svoja z mesečino prevlečena krila na spečo jesensko naravo, so se pričeli plaziti kot srednjeveški strahovi iz začrnela gradu in se oprezno spuščali v bližnje vinograde, kjer je zrelo grozdje čakalo roke, da bi ga utrgala.

Vipavski kmet, kateremu je bilo in je grozdje vse, sad njegovega truda, predmet vsemu njegovemu govorjenju in razpravljanju, njegovo največje veselje — je s trdo in žilavo odpornostjo čuval ta edini svoj pridelek in zato preždel cele noči pod trtami in v vinogradih. Dostikrat mu ni bilo možno ohraniti ničesar, kajti vojak so postopali v smislu tedanjega časa napram njemu kruto, krivično in surov. Bila je pač vojna in človek bi ne vedel povedati, kdo je imel prav. Ali lačni vojak, ali lačni civilist. Ni bilo takrat pravice za kmete, nikdo ni branil vojaku, vzeti si jo.

Spominjam se dobro, kako smo hodili pod noč v naš vinograd. S seboj smo nosili palice in kamenje smo si nalagali v žep. Nekateri so se oborožili tudi z vilami. In ni bilo poredkoma slišati, da je tu ali tam kak kmet zabodel z vilami vojaka, ki ga je našel v svojem vinogradu; pa tudi vojak ustreliš kmeta, ki se mu je postavil po robu. Takrat, ko je človek slišal in čital vsak dan o tolikih padlih in mrtvih, je bilo to čisto nekaj navadnega. Zbrali smo se v nočnih sencih na koncih vinogradov, pod grmovjem in v zelenih zlatih trti. Čepeli smo pod figovimi drevesi in se zarivali med koruzna stebila, ki so rumele in šepavo štrlela sredi njiv. Ogibali smo se svetlih jas in mest, kjer je luna srebrnila pozno otavo in vršičke trti. Sestajali smo se v skritih kotičkih in si šepetali kot zarotniki, kot sovražniki, ki mislijo napasti neprijatelja. Razpošiljali smo se na kraje, od koder smo lahko oprezovali po vsem vinogradu, najmočnejše in najpogumnejše smo se postavljali na ona mesta, ki so bila najbolj nevarna. Domenili smo se in se poznali po življenju. Kadar smo zapazili, da se je pomikala iz grada senca vojaka, smo zagnali šunder,

da je vojak razumel, da čuvamo. Po večini se je vojak umaknil, pa so bili tudi taki, ki se niso preveč zmenili za našo navzočnost in so samozavestno pri-lomastili v vinograd. Take smo skušali nagnati.

Spominjam se nekega večera. Določeno sem bil, da se skrijem v planto ob vzhodu vinograda in da pazim, če se bo prikazal kdo od tiste strani.

»Hooop! Kdo je tam?« sem siknil.

»Jaz sem, Jože!« se je prikazal Jože in zlezal k meni pod planto.

»Kaj je novega?« »Gori so kamenjali in valili skale na nas. Smo morali teči.« »Pssst! Ali slišiš? Grede, več jih mora biti!«

Zarila sva se v planto in s pridržano sapo čakala ter napeto gledala proti tisti strani. Luna je sijala na kos travnika, po katerem jih je nekoliko prihajalo. Moja, še otroška domišljija je delovala in mi slikala nekaj groznega. Imel sem občutek kot bi bil na fronti, čeprav mi je bil in mi je še danes tak občutek neznan. Najprej so se zabliščale železne čelade, nato sva zagledala puške, obraze in vojaške postave. Začudila sva se in se se bolj stisnila drug k drugemu. Od kod vojak s čeladami? Če so prihajali krasti, so prišli bosi in tihi.

»Veš kaj, saj je le straža!« je dejal Jože in sva se oddahnili. In res je hodila po noči po polju straža in vsako toliko izstrelila par streliv v zrak, da »opomni, kje se nahaja«, je dejal Jože in se pristavil, da »lažje krode in da daje vedeti drugim, kje so varni«.

Ko so šli mimo, sva se skobalala iz plante in se vlegla na konec vinograda. Sedaj jih ne bo, sva si mislila.

Pa ni preteklo deset minut, ko sva začula nad nama šum in ropot. Nekdo je lomastil preko plant kot bi se sto zlomkov podilo za njim. Kot blisk sva smuknila za grm in čakala.

»Jarni, kljukasti Jarni je. Pst, Jarni!«

Preplašeno se je obrnil od nas in že je hotel bežati v nasprotno stran, ko sva vnovič zavpila: »Slišiš Jarni, saj sva midva!« Pihal je kot medved, ko se je zvalil k nama pod grm.

»Pst tiho, tiho... bodita tiho! Ne zganita se! Ti prokleti ušivci, ti ravbarji, tatovi, ti ubijavci!«

»Pa kaj ti je, Jarni? Povej, kaj se je zgodilo?«

»Pst, bodite tiho. Človek ni več gospodar v svojem vinogradu. Hu... hu! Prokleta vojna! Hu, hu!«

Takrat je zašumelo nad nami, vzplapolal je ptič v grmovju. Jarni je planil po koncu kot splašen zajec, stopil na bržino, ki je ležala nad nami, se zagnal naprej in v svoji preplašenosti planil preko nizkega zidu in se se precejšnjim ropotom zvalil v tri metre globok prepad, ki je ževal med dvema vinogradoma. Začula sva stok in ihtenje. Planila sva za njim in ga našla na tleh v krvi. Z glavo je bil udaril ob koničast kamen. Pozneje je zdravnik ugotovil, da si je pretresel možgane.

Na vzhodu se je že danilo. Bela svetloba se je zlivala črez hrib in se širila po vsem nebu, ko sva nosila na ramah težko

ranjenega Jarnija domov. Se tisto jutro je umrl, ker si je pri padcu pretresel možgane.

Kaj ga je bilo tako prestrašilo?

Takoj zjutraj sme zvedeli. Z mladim vnukom je čuval tisti večer svoj vinograd. Tja po polnoči so se priplazili v vinograd trije vojak in pričeli kar na debelo nabirati grozdje, lomiti trte in napolnjevati vreče. Ko sta z vnukom to zapazila, sta pričela vpiti in zmerjati, da bi jih prepodila. Ti pa so bili bojevit in vnela se je med njimi prava bitka. Kamenje je letelo na vse strani. Nenadoma je pri-ltel vnuku kamen v obraz, zgrudil se je na tla in obležal v nezvesti. Jarni je planil k njemu, toda vojak so ga še z večjo silo nagnali s kamenjem, da je moral teči. Pravilo so, da je imel vnuka zelo rad. In pravilo so tudi, vsaj zdravniki so menda ugotovili tako, da je pred smrtjo znorel. Vnuk pa je ozdravil.

Vse to mi je pravil moj prijatelj te dni, ko sem hodil po tistih vinogradih in zobal grozdje, ki tako lepo zori.

RAZNE ZANIMIVOSTI

Samomori v Remuniji in njihovi vzroki

Iz uradne statistike, ki je bila nedavno objavljena, je razvidno, da je od leta 1919. do leta 1925. izvršilo samomor v Remuniji 2.880 oseb, med temi 1.864 moških in 1.016 žensk. Od leta 1919. število samomorov stalno narašča. Najnavadnejši način samo-

je izšel.

Prodaja se v TRSTU: v Tiskarni »Edinost«, Via S. Francesco 20 in v Knjižarni-papirnici Stoka, Via Milano 37. V GORICI: v Narodni knjižarni, Via Carducci 7, v Knjižarni kat. tisk. društva, Via Carducci 2. V IDRIJI: pri Valentinu Trevenu in Franu Cinibucku. V SOLKANU: pri Mariji Gomišček. V POSTOJNI: pri Antonu Milavcu.

Cena 6.— lir.

Po pošti L 7-50

Prodajalci dobijo običajni popust

MOČ PRETEKLOSTI

Roman v treh delih

Spisala V. J. Križanovska. Iz različne prevedel IVAN VOJK.

Cena L 6.—, po pošti priporočeno L 7-40. V inozemstvo L 8-60 proti vnaprej poslanemu znesku. Roman je iz-dan iz založbe Tiskarna Edinost. Prodaje: Tiskarna Edinost v Trstu, Via S. Francesco 20/1. — Knjižarna J. Štoka, Via Milano 37 v Trstu. — Nar. Knjižarna, Gorica, Carducci 7. — Katoliška knjižarna, Gorica, Carducci 4. — Kraigher Josip, Postojna.

Vezane v originalne platnice (cena L 10) se dobi v knjižarni STOKA.

Tiskarna Edinost v Trstu

Izvršuje vsa tiskarska dela v najmodernejšem stilu kakor tudi v večbarvnem tisku. Razpela z najmodernejšimi stroji, črkami, Lynotype, stereotiplo ter rotacijskim strojem. Vsa naročila se izvršujejo točno in po zmernih cenah.

Ul. S. Francesco d'Assisi 20

mora je — zlasti na deželi — obešenja. A tudi revolver igra v tem žalostnem poglavju zelo važno vlogo; z njim si je vzele življenje 686 moških in 112 žensk, ki se pa — kakor povsod drugod — tudi na Romunskem najraje zastrupljajo. Med vzroki samomorov stoji na prvem mestu socialna bolezn, kakor jetika, sifilis itd. 52 odstotkov vseh samomorov je pripisati tem boleznim. Mnogo žrtve (29 odstotkov) žanje tudi beda; med temi samomorilci je mnogo ruskih beguncev, kateri žive v Romuniji v jako neugodnih gmo-t-nih razmerah. Radi revščine je končalo z življenjem tudi 80 starcev, ki so že preokorčili 80. leto. Med njimi je le ena ženska, iz česar bi se dalo sklepati, da je »nežni« spol bolj odporen proti življenjskim nadlogam nego »močnejši«.

ŠIRITE

„Naš glas“

Mesečno družinsko revijo! Naročnina za celo leto 16 L Naslov: Trieste, Casella postale 343

Tržaška posojilnica in hranilnica

registr. zadruga z omeji. poročtvom uraduje v svoji lastni hiši ulica Torre bianca 19, I. n.

Sprejema navadne hranilne vloge na knjižice, vloge na tekoči račun in vloge za čekovni promet, ter jih obrestuje

po 4%

večje in stalne vloge po dogovoru. Sprejema »Dinarje« na tek. račun in jih obrestuje po dogovoru. Davek od vloge plačuje zavod sam.

Daje posojila na knjižice, mentice, zastave in osebne kredite.

Obrestna mera po dogovoru.

Na razpolago varnostne celice (safa)

Uradne ure za stranke od 8.30 do 13 in od 16 do 18.

Ob nedeljah je urad zaprt.

Štev. telef. 25-67.

Najstarejši slov. denarni zavod

Odhodi vlakov

TRST — TRIČ

5.15 (b), 5.50 (a), 6.30 (b), 6.45 (b), 7.40 (b), 8.35 (b), 10.50 (b), 12.30 (b), 15.05 (b), 15.15 (b), 15.25 (b), 17.— (b), 17.15 (b), 18.10 (b), 18.20 (a), 19.05 (a), 20.10 (b), 23.30 (b).

TRIČ — TRST

4.37 (b), 6.53 (a), 8.12 (b), 9.13 (b), 9.25 (b), 10.10 (b), 10.45 (b), 11.08 (b), 11.56 (b), 13.56 (b), 13.37 (b), 14.10 (b), 16.28 (b), 16.53 (b), 17.36 (b), 17.50 (a), 19.40 (b), 22.12 (b), 22.52 (b), 23.45 (b).

*) do Nabrežine.

TRST — BENETKE

5.15 (b), 6.30 (b), 8.25 (b), 8.35 (b), 10.50 (b), 15.05 (b), 15.25 (b), 17.— (b), 18.10 (b), 18.20 (a), 20.10 (b), 23.30 (b).

BENETKE — TRST

9.40 (b), 5.10 (b), 6.18 (b), 8.10 (b), 9.07 (b), 9.20 (b), 10.57 (b), 12.08 (b), 14.48 (b), 16.42 (b), 18.35 (b), 20.55 (b).

TRST — GORICA — VIDEM

a) iz Trsta: 5.15 (b), 5.50 (a), 6.45 (b), 7.40 (b), 12.30 (b), 15.15 (b), 17.15 (b), 19.05 (a).

b) iz Gorice: 7.16 (b), 5.54 (a), 8.10 (b), 9.34 (b), 14.25 (b), 16.45 (a), 18.58 (b), 20.59 (a).

VIDEM — GORICA — TRST

a) iz Vidma: 5.05 (a), 6.45 (b), 9.20 (b), 12.15 (b), 14.55 (b), 17.35 (a), 18.15 (b), 20.21 (b).

b) iz Gorice: 6.— (a), 7.27 (b), 10.20 (b), 13.09 (b), 15.58 (b), 19.05 (a), 19.— (b), 21.23 (b).

TRST — GORICA — PODBRDO

a) iz Trsta: 6.10 (b), 6.50 (a), 11.50 (b), 17.55 (b), 18.35 (a).

b) iz Gorice: 8 (b), 8.56 (a), 13.59 (b), 17 (a), 19.46 (b).

PODBRDO — GORICA — TRST

a) iz Podbrda: 5.45 (a), 8.22 (b), 11.35 (b), 16.55 (a), 19.27 (b).

b) iz Gorice: 5.— (a), 9.51 (b), 13.19 (b), 18.48 (a), 21.52 (b).

TRST — POSTOJNA

1.— (b), 5.— (a), 7.30 (b), 9.05 (a), do Nabrežine, od tu zveza do St. Petra na Krasi in Reke ob 10.08 (b), 12.— (b), 14.45 (b), 15.50 (b), 18.35 (b), do St. Petra na Krasi in Reke, 19.30 (b), 20.20 (b), 20.45 (b).

*) Od 1. aprila do 30. septembra 1927 samo za potnike I. in II. razreda.

*) Spalni vozi.

POSTOJNA — TRST

2 (b), 4.55 (a), 6.24 (b), 7.35 (b), 8.20 (b), 9.30 (b), 11.20 (b), 14.20 (b), 16.25 (b), 17.37 (b), samo od St. Petra 18.